

Bernard Kaisiëpo.

Lees het interview op pagina 2

In dit nummer

**Bernard Kaisiëpo:
Nederland heeft ons
bedonderd.....2**

**Verzwegen
geschiedenis.....4**

**Ik heb het Vaderland
gediend.....9**

De Tokèh vertelt.....10

**Het verhaal van een
Sinyo (2).....12**

**Indisch Centrum
Sophiahof begint vorm
te krijgen.....23**

**Fotografie-project
'Peranakan'.....25**

Made in China.....26

Column.....27

**Laatste oproep:
aanvragen Backpay
sluit 1 januari.....31**

**10 jaar Indisch
Herinnerings-
centrum.....32**

*Nederlands Indisch
Cultureel Centrum*

Van de redactie

Het is weer een boordevol nummer geworden. We openen met een interview met Bernard Kaisiëpo over wat er allemaal gebeurde rond zijn geliefde West Papua. Dan een artikel over het feit dat de VOC (dus Nederland) zich niet uitsluitend voor de zo vaak genoemde specerijen en dergelijke interesseerde, maar ook een heus drugskartel runde. Dan de erkenning die er nu eindelijk ook voor de Molukkers is. Verder het tweede deel van "Het verhaal van een Sinyo". Last but not least de laatste oproep voor het aanvragen van de backpay regeling, die op 1 januari 2018 definitief sluit.

Heeft u trouwens zelf een verhaal te vertellen, waarvan u

denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud graag voor u open. De redactie wenst u weer heel veel leesplezier. Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 2168 36,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Nederland heeft ons bedonderd

Door: Jelle Boonstra

Hier een interview met Bernard Kaisiëpo. Hij had president kunnen zijn van Papoea-West Guinea, met een paleis en badend in grote weelde. Maar Bernhard Th. W. Kaisiëpo (75) woont heel gewoon in Apeldoorn en werkte als ober, chauffeur en bankemployee.

Op papier is hij schatrijk. Maar Indonesië houdt zijn vaderland bezet. Inclusief het bezit van zijn eigen Kaisiëpo-clan. „Aardolie, goud, uranium, de grond zit vol en ik kan er niets mee". Al 55 jaar heeft hij er geen stap kunnen zetten. Jammer genoeg beschikt Papoea West-Guinea niet over een kadaster. „Maar als je op het eiland Biak op het strand staat, weten alle Papoea's: vanaf de berg tot die rotpunt is al het land van de Kaisiëpo's. Ik had hier miljardair kunnen zijn."

De geschiedenis bepaalde anders. Al decennia woont Bernhard Th.

W. Kaisiëpo in een tussenwoning in de Apeldoornse wijk Anklaar, waar de zielloosheid van de revolutiebouw overheerst.

Coniferen en de lijsterbesstruiken overwoekeren de voortuin. „Wij blijven inboorlingen, zo voelen we ons tenminste nog wat thuis."

De koningstooi heeft veren van de paradijsvogel, de borsttooi is voorzien van slagstanden van een varken.

De leden van de Nieuw-Guinea Raad worden ontvangen door Koningin Juliana op Paleis Soetdijk

Voor hem op tafel ligt de rode baret van hem als opperbevelhebber van het Operasi Papua Merdeka leger, het bevrijdingsleger dat een slapend bestaan leidt maar ooit de orde in het verloren land zal herstellen. Ook dat is een pijler onder zijn bestaan. Op het visitekaartje dat hij toeschuift, staat: 'President of West Papua Melanesia in exile'. Tweemaal per jaar vliegt hij naar de Verenigde Naties in New York. „Daar vraag ik om met een militaire interventie de Indonesiërs uit ons land te gooien." Hij zit op hete kolen, want deze week is de Algemene Vergadering begonnen. Daar móet hij gewoon bij zijn. Maar de achterban van alle Papoea's in Nederland - 1.500 man - is niet draagkrachtig genoeg om al die reizen te financieren. En na een dikke 55 jaar begint de fakkel van de vrijheid ook te doven.

Gironummer

Daarom roept hij bij elke interval: gironummer 4286 (!) t.n.v. Kobe-Oser.nl. Dat is de studenen-verzetsbeweging die hij lang geleden oprichtte en statutair nog steeds in deze doorzonwoning is gevestigd. „Laat uw lezers alsjeblieft mijn strijd steunen."

Dan kan hij in de wandelgangen met de Alberta-Indianen en de Hawaïanen weer pleiten voor onafhankelijkheid. Slapen doet hij dan wel op een matje in het kantoor van de Hawaïanen.

Bernard Kaisiëpo

's-Ochtends transformeert hij zich er tot een waardige afvaardiging namens bezet Papoea. Met de koningstooi met veren van de paradijsvogel en de ingenaide schelpjes die zijn rijkdom symboliseren. En de borststooi van veren en gevaarlijke slag tanden van een varken - het teken van macht en onoverwinnelijkheid. Met de slag tanden kun je makkelijk iemands gezicht openrijten, zegt hij met een allercharmantste glimlach.

De sleutel voor de toekomst in Nieuw Guinea ligt in handen van de Nederlandse regering, en belangrijker nog: bij de VN in New York. In 1961 vond de inter-

ationale gemeenschap dat de Nederlanders Nieuw Guinea moesten opgeven. Ze hadden de strijd in 'Indië' verloren en wilden met West-Papoea invloed in de regio houden. „En vanwege de grondstoffen natuurlijk." Maar imperialisme was iets van voor de Tweede Wereldoorlog, vertelden de Amerikanen. Ze eisten van minister Luns van Buitenlandse Zaken dat Nederland zich terugtrok. „Iedereen zag aankomen dat Indonesië de boel ging inpikken. Daarom moesten de Verenigde Naties het land naar zelfbeschikking leiden. Resolutie 1752, aangenomen in augustus 1962, garandeerde onafhankelijkheid. Maar natuurlijk kwamen de Indonesiërs toch."

We gaan door. Dit is mijn strijd, dit is mijn roeping

„En Nederland?" Hij trekt de schouders recht: „Dat land heeft ons bedonderd en verlaten - vanwege de handelsbelangen mocht Indonesië het systeem van 'one man one vote' bij de verkiezingen vervangen door de musjawarah - het stemmen via slechts 1.025 kiezers." En ze zorgden er wel voor dat ze die in de zak hadden.

Zijn vader, Markus Kaisiëpo had zich daarmee voor niks warmgelopen om de eerste president van het land te worden. De Nederlanders hadden hem tot vicevoorzitter van de Nieuw Guinea Raad benoemd, de aanloop tot het presidentschap. In de binnenlanden leefden ze nog in het stenen tijdperk. „Er werd veel werk gemaakt van de papoea-risering, wij moesten het bestuur over het land zelf kunnen overnemen. Studenten werden naar Europa of Australië gestuurd om tandarts, dokter of scheepsbouwer te worden.

Ikzelf studeerde cum laude af aan de bestuurschool en zou in Nederland worden voorbereid op het gouverneurschap."

Natuurlijk is het presidentschap niet erfelijk - dat plaatst direct een vraagteken achter zijn titel op het kaartje: „Mijn vader wilde dat ik hem zou opvolgen. We zijn adel uit Biak, een prominent gebied. Adel verplicht. Natuurlijk moet ik als stamhouder in zijn voetsporen treden."

De Morgenster-vlag is Koninklijk goedgekeurd en ontworpen door de vader van Bernard

Soestdijk

Op een vergeelde kaart van West Papoea hangt een foto van zijn vader en zijn schoonvader, die in de tuin van Paleis Soestdijk theedrinken met koningin Juliana. Voor hen staat een vlaggetje met een lichtende ster - en hier in zijn achterkamer staat de grote versie. „Onze nationale vlag, ontworpen door mijn vader." Tot zijn grote verbijstering mogen Nederlandse Nieuw-Guineagangers op veterandag niet eens met deze vlag lopen. „Een illegaal verbod; de Papoeavlag is koninklijk goedgekeurd." Dat scholieren van nu nauwelijks nog iets leren over de Nieuw-Guineacrisis is ook al een veeg teken. „Nederland houdt dit het liefst in de doofpot om de handelsbelangen in Indonesië te beschermen."

Voordat de VN de regie kon overnemen, trok Indonesië er al gewapenderhand binnen. Zijn vader was net in New York, zijn gezin werd zonder zijn toestemming naar Bangkok gebracht. Ze belandden in Nederland en niemand kon nog terug. „Mijn vader verscheurde zijn pas. En dat voor zo'n Nederland-getrouwe

man, die me naar Prins Bernhard vernoemde. Tot aan zijn dood in 2010 bleef hij stateloos." Overall hangen nog foto's, tussen de pijl en bogen, de peniskokers en boven de gelooide krokodil op de dressoirkast. „Hij gaf mij een snoeiharde militaire training om mij me voor te bereiden op de vrijheidstrijd."

Bernhard Kaisiëpo trouwde met Josefina Suwaé, ook van een voor-aanstaande clan. Hun drie zonen kregen ook een harde opvoeding; ze moesten op judo, tot en met de zwarte band. „En ze liepen samen met mij verplicht de Internationale Vierdaagse, met deze lichtende ster aan hun rugzak. 'Die vlag moet naar huis, het is jullie plicht hem over de finish te krijgen', zei ik dan."

Ober

Nadat zijn land was verkwanseld, werd Bernhard Kaisiëpo chauffeur, seizoensarbeider en ober. „Ik heb geen dag mijn hand opgehouden. Als jullie ons niet moeten, wil ik ook niets van jullie ontvangen." Na zijn diensttijd kwam hij bij bank Mees & Zonen en later bij de

ABN AMRO, waar zijn militaire hardheid zich deed gelden. Zo riepen ze hem erbij toen Somaliërs op hoge toon een voorschot eisten op hun uitkering.

„Ik ging met hen een spreekkamertje binnen. Ging meteen voor de deur staan, zodat ze er niet uit konden en riep: 'Een voorschot? Zijn jullie vergeten hoe jullie drie maanden geleden door de woestijn trokken? Niks ervan, opdonderen.' 'Maar Bernhard', zeiden mijn superieuren later, 'dat kun je toch niet maken?' „Nee, zij als witte mensen niet, maar ik als zwarte man wel. Ze zijn niet teruggekomen."

Is het niet beter het erbij te laten zitten met West-Papoea? Na een halve eeuw verlaten de Indonesiërs een land met zoveel grondstoffen vast niet meer. De

vraag alleen al laat zijn ogen vonken van woede. „Dit is mijn strijd, mijn roeping. Er zijn veranderingen genoeg op het wereldtoneel, de Indonesische moslims worden steeds militanter. West Papoea is christelijk en een buffer tegen het opkomende islamterrorisme dat zich anders over de Pacific verspreidt. We winnen gaandeweg aan steun: Israël en Frankrijk klagen Indonesië al aan vanwege hun houding. Ik heb zes staten in de Stille Zuidzee mee, allemaal resultaat van onze inspanningen."

Bij het afscheid ontspant de president in ballingschap. Dat de bomen hier zo hoog staan in de tuin, gaf wat chagrijn in de buurt. Hij zegt: „Als het mooi weer wordt, pak ik mijn peniskoker en een pijl en boog en ga ik hier op jacht. En wie er hier komt klagen, krijgt een pijl in zijn achterwerk." Natuurlijk is dat een grapje. Ook maar nét trouwens.

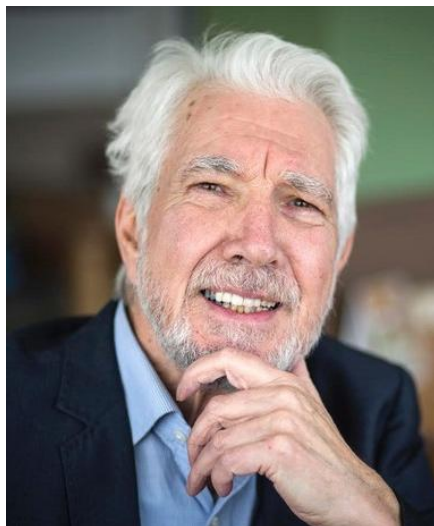
Met dank aan: www.west-papua.nl

Dit interview is eerder verschenen in De Stentor.

Verzwegen geschiedenis

Nederland runde eeuwenlang een wereldwijd drugskartel

Het nieuwe Kabinet wil teelt en transport van softdrugs gaan toestaan. En iedereen staat te juichen, niet wetende dat Nederland al eeuwenlang boter op het hoofd heeft. Nederland verdiende als de kolonisator namelijk niet alleen veel geld met specerijen, maar ook met opium. Daarmee betaalde het zijn koloniale oorlogen. Hierbij betoogt Ewald Vanvugt dat ook dát in de geschiedenisboeken moet komen. Dit artikel is geschreven in het kader van

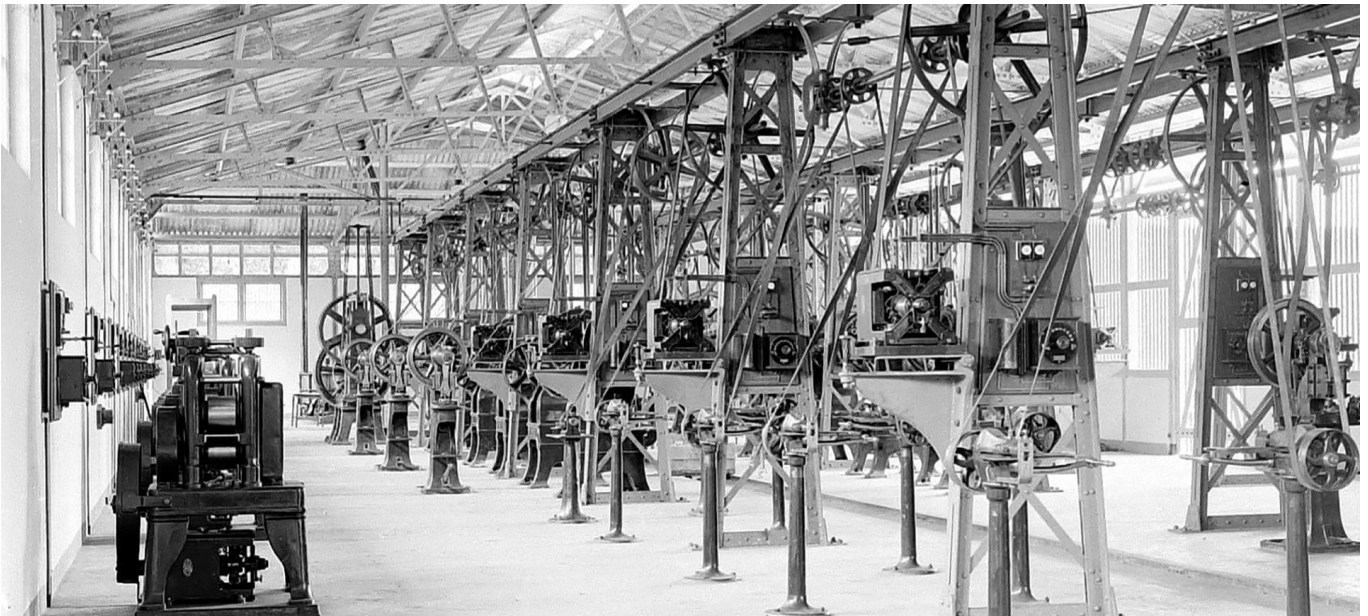

Ewald Vanvugt

de Maand van de Verzwegen Geschiedenis, een initiatief van 'De Correspondent' en 'The Black Archives'. Ewald Vanvugt is historicus en schrijver, gespecialiseerd in koloniale geschiedenis.

Tijdens mijn onderzoek in een bibliotheek op Bali deed ik twee historische ontdekkingen die nauw met elkaar zijn verknoot:

- dat de Nederlandse overheid in Oost-Indië gedurende

De tubemakerij van de opiumfabriek te Weltevreden op Java. (Foto: Nationaal Museum van Wereldculturen)

eeuwen op grote schaal in opium handelde

- en het haast onvoorstelbare feit dat de overheid met de winst van deze handel de koloniale veroverings- en bezettingslegers financierde.

Het meest verrassend was het feit dat alle moderne boeken zwijgen over de Nederlandse opiumhandel in Azië. Uit de bibliotheek op Bali bracht ik in 1984 deze basiskennis mee: in de VOC-tijd en onder koning Willem I handhaafde de overheid het monopolie op de opiumhandel in Oost-Indië steeds strikter en in een steeds groter gebied.

De winst op opium was namelijk de voornaamste bron van contant geld voor soldij van militairen en ambtenaren. De Nederlandse geschiedenis-boeken vermeldde over dit alles *niets*. Bij navraag onder bevriende geleerden wisten ook zij hierover niets.

Uitermate verbaasd heb ik vervolgens om allerlei redenen met grote haast de Nederlandse opiumgeschiedenis geschreven, vooral om niet langer een van de weinigen te hoeven zijn die deze verschrikkelijke geschiedenis van opium en oorlog nog kende.

Hoe ik op Bali verzeild raakte

Ik was in eerste instantie op Bali om een boek te schrijven over de bloedige Nederlandse verovering van het eiland in 1906. Ik huurde met mijn gezin een huis aan zee. Onze huisbaas, Pak Kompyang, was doof aan één oor, een overblijfsel van een verhoor door Nederlandse militairen in 1946. In een mengelmoes van Engels, Indonesisch en Nederlands praatten we over het land, de geschiedenis, de kolonisatie.

Hij vertelde me dat in Singaraja een bibliotheek stond die al in de koloniale tijd werd geroemd als de beste Nederlandse bibliotheek buiten Java. Op een volmaakte dag bracht Kompyangs chauffeur ons door de heuvels naar Singaraja. Het naambord, de tuin en het gebouw van de Kirtya Liefrinck-van der Tuuk-bibliotheek waren groter dan verwacht en

goed onderhouden. Het voornaamste bezit: een grote verzameling antieke Balinese boeken, geschreven op palmblad.

De zeer vriendelijke bibliothecaris sprak uitsluitend Indonesisch, een taal waarin ik net kon groeten en bedanken. Hij bracht me naar een bijgebouw met de Nederlandse boekerij. Een wand was deels gevuld met het *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde*, vanaf 1860 verschenen in Batavia. Een andere wand stond vol met *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*.

Hier zat ik in 1983 aan een lange tafel in het midden van een aangenaam koele en ruime kamer, de wanden bestonden uit kasten vol boeken - tussen openstaande ramen en deuren met uitzicht op de tropische lucht. Totaal passief zat ik tussen de volle boekenkasten. Waar te beginnen?

Er woei een bries door de kamer. Eindelijk nam ik een boek uit de kast: deel 1 van de *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Neêrlandsch-Indië* (1853). De kartonnen band was vergeeld en bespikkeld met wormgaatjes waarvan sommige tot diep in het boekblok waren doorgedrongen.

In de opiumfabriek te Weltevreden worden de tubes in houten doosje verpakt, 1907. Foto: Nationaal Museum van Wereldculturen.

In de inhoudsopgave sprong meteen een artikel van 140 bladzijden over de opiumhandel in Nederlandsch-Indië in het oog. Het oudste drukwerk in de bibliotheek dat ik als eerste oppakte, bevatte een uitvoerige studie van 250 jaar Nederlandse opiumhandel, vanaf de vroege VOC-tijd tot onder de koning.

Ik had gehoopt in de bibliotheek meer over de verovering van Bali door Nederland te weten te komen, maar stuitte op de opiumhandel door de Nederlandse staat. Een heel andere, veel invloedrijkere geschiedenis.

Het verborgen belang

Het hield me weken bezig. In de bibliotheek betekende alleen al het lezen van de inhoudsopgaven van de negentiende- en vroeg twintigste-eeuwse tijdschriften een stoomcursus door de studies van vijf generaties wetenschappers, ambtenaren, militairen en andere experts van Oost-Indië. In elke bestudeerde periode - vanaf 1600 tot 1940 - was opium een veelbesproken onderwerp.

Terug in Nederland verdiepte ik me verder in de oorlog op Bali. De koloniale marine was in de negentiende eeuw bij de noordkust van Java vaak in gevecht met schepen van het toen nog zelfstandige Bali. Niet langer de bondgenoot die vanaf de zeventiende eeuw een stroom mensen in slavernij aan Batavia had geleverd, was Bali nu voor de Nederlandse overheid een knooppunt van handel in wapens en opium.

Het uithangbord van de opiumverkoopplaats in de Kampong Totogan, bij Soerakarta, ca. 1905

De strijd om de verovering van Bali kostte in 1906 honderden Balinezen het leven. Het drama wordt jaarlijks op 20 september met officiële bijeenkomsten en aandacht in de pers herdacht. In Nederland is dit drama - zoals

voor meer koloniale geschiedenis geldt - compleet vergeten.

Het raadsel was: wat bewoog de Nederlandse overheid om Bali te veroveren? Volgens de toeristische gidsen wilde de koloniale overheid de grenzen afbakenen en het traditionele recht van de Balinezen om de gestrande schepen te plunderen afschaffen. Maar er speelde duidelijk een verborgen belang: opium. Zo kwamen de twee geschiedenissen samen.

De koloniale bibliotheken in Nederland bevatten overvloedige bewijzen van de sleutelrol van het opium in de geschiedenis van Nederlands-Indië én van de samenhang van de staatsopiumhandel en de voortgaande veroveringen in de buitengewesten.

Kritiek hierop was niet welkom, las ik ook. De hoofdredacteur van het *Bataviaasch Nieuwsblad*, J.F. Scheltema, verloor zijn baan en positie in de samenleving door zijn kritiek op de opiumpolitiek.

In 1902 schreef hij: 'Het lag geheel in de lijn der opiumpolitiek die als het eerste dat onder het gezag der Nederlandsche vlag te

Kota Radja in Atjeh nodig was, niet een kerk deed verrijzen of een school of enige andere instelling van openbaar nut, maar een opiumkit! Het geld gaat boven de beteugeling der volkszonden en daarom hebben wij tweehonderd jaar lang de neiging tot het amfloengenot bij de bevolking van Java en Madoera (en in de gehele archipel) laten wortelschieten en aangekweekt.'

Een boek over de opiumhandel

De vondsten over de opiumhandel lagen in openbare bronnen voor het grijpen. Maar langzaam drong het tot me door dat ik als eerste in mijn eeuw een overzicht van 350 jaar Nederlandse opiumhandel in Azië had ontdekt.

Opiumverkoopplaats in kampong Totogan, bij Soerakarta, ca. 1905. Foto: Nationaal Museum van Wereldculturen

In overleg met mijn uitgever - Stefan Landshoff (1950-2000) van In de Knipscheer - begon ik aan een boek over de Nederlandse opiumhandel in Azië. In de bibliotheken van het Tropeninstituut, de Universiteit van Amsterdam en het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in Leiden toetste ik de op Bali ontdekte opiumgeschiedenis aan recente boeken.

En groot was mijn verbazing dat in de vele boeken en publicaties die in Nederland na 1950 over Oost-Indië waren verschenen, de lucratieve opiumhandel in Azië

soms vluchtig werd genoemd, maar verder werd doodgezwegen. Het zwijgen wist het verleden uit te wissen alsof het nooit gebeurd was.

Wat Nederland precies deed

Want wat was die geschiedenis? Al in de beginjaren van de VOC in de zeventiende eeuw namen VOC-kapiteins vanuit Turkije, Perzië en vooral India kisten opium mee naar het oosten. Uitsluitend voor de handel, nooit voor eigen gebruik. Een belangrijk deel werd gebruikt als betaalmiddel voor specerijen elders in Azië, bijvoorbeeld voor zwarte peper in Cochin in India. Met de opiumwinsten werden soldaten en klerken betaald

Al in 1613 vervoerde de VOC zo'n 200 ponden amfloen naar de Molukken.

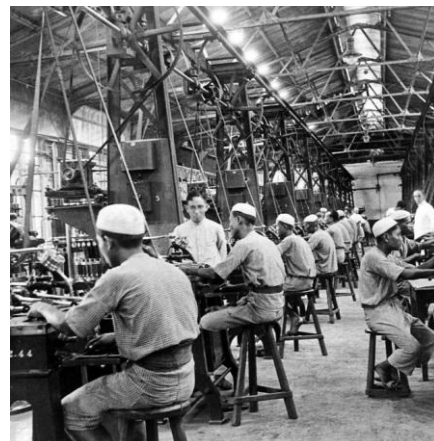
Nadat Cornelis Speelman in 1677 grote delen van Midden-Java had veroverd, eigende de VOC zich daar het alleenrecht op de import van opium toe. Chinese pachters kochten het, om die op hun beurt aan de consument te verkopen. Deze relatie zou meer dan twee eeuwen standhouden. Zowel de Nederlandse overheid als de pachters verdienden kapitalen aan de kleinverbruikers. De opiumbaten leverden direct kasgeld op waarmee soldaten en klerken werden betaald.

De buisjes worden in houten doosjes verpakt (ca. 1905)

Een financieel fundament

Maar ook nadat de VOC in 1800 van het toneel verdween, bleef de opiumhandel een belangrijke bron van inkomsten. In 1826 besliste koning Willem I dat de twee jaar eerder opgerichte Nederlandsche Handel-Maatschappij (NHM) met ingang van 1 januari 1827 voor drie jaar het monopolie op de verkoop van opium voor Java en Madoera kreeg.

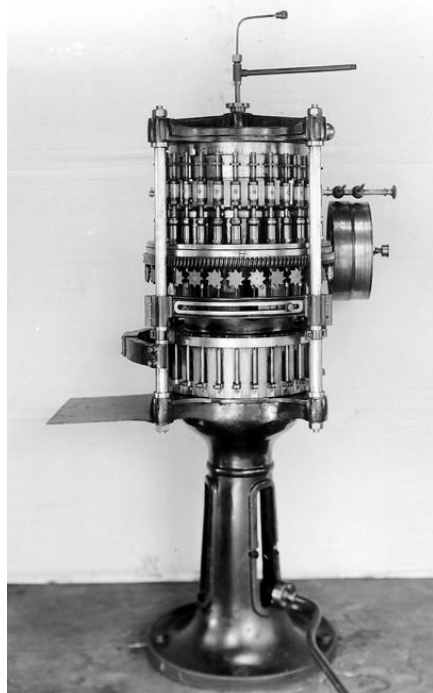

De vulkamer van de opiumfabriek, nu in ca. 1936 Foto: Nationaal Museum van Wereldculturen

Tussen 1825 en 1833 was de totale nettowinst van de NHM ongeveer zes miljoen gulden, waarvan de helft werd verdiend met de opiumhandel. Maar de groeiende rijkdom en macht van de Chinese pachters waren voor de Nederlandse overheid een groot probleem. De overheid beheerste de volledige drugsketen, van grondstof tot eindgebruiker

In 1894 begon Nederland daarom een proef, voorlopig uitsluitend op het eiland Madoera, met de Dienst der Opiumregie. Met deze dienst breidde de overheid het staatsmonopolie op de handel in opium voor het eerst uit tot de detailhandel. De overheid ging zelf leren ruwe opium te zuiveren en te koken naar de smaak van de plaatselijke gebruikers. Op het landgoed Struiswijk in de wijk Meester Cornelis bij Batavia

opende het gouvernement een fabriek waar het ruwe opium van staatswege werd bereid tot rookopium.

Op deze pagina: twee machines voor het maken en vullen van opiumbuisjes. Foto's: Nationaal Museum voor Wereldculturen

Verpakt in degelijk gewaarmerkte tubes en kuipjes zou de staatsopium gemakkelijk zijn te onderscheiden van smokkelopium. Ambtenaren met een vast salaris gingen dit wettig opium nu in officiële opiumverkoopplaatsen rechtstreeks aan de gebruikers verkopen. Vanaf de inkoop in Turkije of India tot de verkoop aan de Madoerese schuiver beheerste de overheid nu de gehele commerciële keten, en maakte ze zo de grootst mogelijke winst.

Een opiumfabriek voor de massa

De proef met de Dienst der Opiumregie werd een financieel succes. In 1904 bouwde de overheid in de Bataviase wijk Keramat (Weltevreden) een omvangrijke gouvernements-opiumfabriek, compleet met een

spoorlijn naar de haven om de wagons vol kisten met in bladeren verpakte ballen opium aan te voeren.

Jaarlijks importeerde de Nederlandsch-Indische overheid nu ruim honderd ton ruwe opium die in de staatsfabriek werd verwerkt tot ruim zeventig ton rookopium.

Deze *tjandoe* bracht een van de grootste en best ingerichte industrieën naar Batavia. De overheid verkocht het gedurende de laatste halve eeuw in Nederlandsch-Indië (1890-1942) via een uitgebreid fijnmazig web van officiële opiumverkoopkantoren.

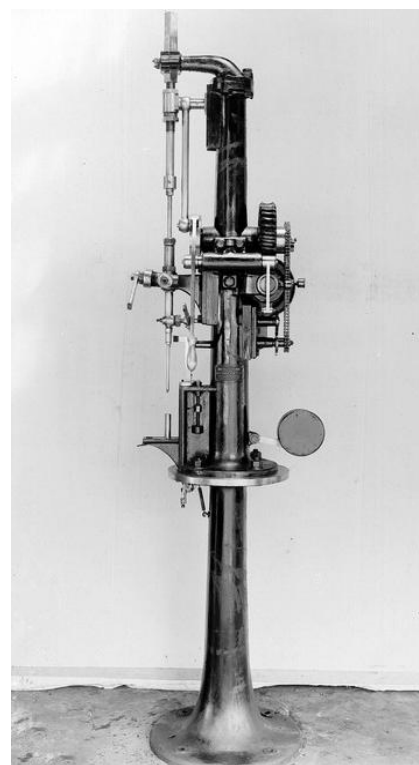
Het wordt nog opvallender: met het geld financierde Nederland de koloniale veroverings- en bezettingslegers. De Nederlandse Handel-Maatschappij stond toe dat officieren van het leger opium smokkelden, waarna zij een deel van de opbrengsten mochten houden. Veel inheemse huursoldaten gaven hun soldij zelfs terug in ruil voor opium, hun geliefde arbeidersdrug.

Verzwegen geschiedenis

Maar dat moest nog opgeschreven worden. In de roes van de wellust van het willen weten verzette ik in de winter van 1984-1985 werk voor twee jaar. Ik wilde onder meer bewijzen dat de overheid en de pers in Nederland en Nederlands-Indië vóór 1942 openlijk en veelvuldig berichtten over de opiumhandel van de overheid, maar dat dezelfde overheid en pers in de postkoloniale tijd dit onderwerp spoorloos lieten verdwijnen. Het was bijna niet te geloven, maar in de hele koloniale geschiedenis bleek een vergeten personage een sleutelrol te hebben gespeeld.

Het raadsel werd steeds groter: waarom hielden na 1950 alle historici dit onderwerp voor gezien? Verbaasd en gejaagd schreef ik, aangemoedigd door mijn uitgever Stefan Landshoff, een boek van 425 pagina's tekst en 36 pagina's illustraties: *Wettig opium*. [Lees hier meer over het boek *Wettig opium*](#) Waarom hielden na 1950 alle historici dit onderwerp voor gezien?

Deels draaide mijn werklust ook op de immense verbazing over de ontwikkeling van de verkoopmethoden. En ik ervoer een nieuwe brandstof voor mijn schrijfmotivatie, door de kennis dat de overheid draaide op opiumwinsten: verontwaardiging!

Verontwaardiging over de nalatigheid van de beroepshistorici - met in hun voetspoor het hele peloton van publicisten en schoolboekmakers - die al minstens sinds 1950 over deze feiten vrijwel niets meldde. *Wettig opium* bestaat uit citaten uit openbare bronnen ter ondersteuning van de stelling

dat de hoogleraren hun taak verzaakten door de geschiedenis, die voor het grijpen lag, niet op te pakken.

Een veelzeggend zinnetje

Het boek baarde enig opzien en in 1992 werd het aangeprezen als beginpunt van 'hernieuwde kennis van de nationale opiumhandel in Nederland. Bron: [Marcel de Kort en Dirk J. Korf, 'The development](#)

[of drug trade and drug control in the Netherlands: a historical perspective' in Crime, Law and Social Change](#)

Twee eeuwen staan samengevat in het zinnetje: 'De Compagnie exporteerde uit Bengalen toen ook opium, het verdovende middel dat gretig gekocht werd in de Indonesische archipel.' Niets over de overheidsinkomsten, tussen alle handelswaar komt opium in het register niet voor.

Ook in de eenentwintigste eeuw is bij nationale jubileumboeken over koloniale ondernemingen veel verzwijgen de enige manier om de schijn van een feeststemming op te houden.

Meer lezen? Ga naar de website: <http://www.theblackarchives.nl/>

BORCADEN
BORCA ONLINE

Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806

Ik heb het Vaderland gediend

Eindelijk ook voor de laatste Molukse KNIL-ers erkenning

De laatste nog levende Molukse militairen van het KNIL (Koninklijk Nederlands-Indisch Leger) krijgen alsnog een blijk van waardering van Defensie. Het lijkt een kleine stap, maar de veteranen zien het als een door-braak. Oud-strijders als Bapa Bakarbessy (90) verlangden een leven lang naar de erkenning die maar niet kwam.

Oud-KNIL-er Bapa Bakarbessy is nu 90 jaar. Hij wilde na de oorlog naar zijn dorp op Ambon, maar kreeg de order om in te schepen naar Nederland. De jonge Ambonees werd door de later berucht geworden luitenant Raymond Westerling ingelijfd. Oud-KNIL-er Bapa Bakarbessy draagt zijn eretekens met trots, maar hij wacht nog steeds op een militair pensioen.

De decoraties die Bakarbessy tijdens de strijd kreeg, hangen ingelijst aan de muur.

Al voor hij dienst nam in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger had Bapa Bakarbessy meer

meegemaakt dan velen in een heel leven te verstouwen krijgen. Maar het is wat er na zijn dienstdtijd gebeurde, wat hem het meeste pijn deed.

Vijftien jaar oud is hij wanneer de Japanners Nederlands-Indië bezetten (1942). Zijn vader dient als onderofficier op Sumatra bij het KNIL. Kort na de inval wordt de militair met twee zonen gevangengenomen. Hij roept de jongens in de gevangenis bij zich.

Onthoofd

„Papa drukte ons op het hart: 'Als je kans hebt te vluchten, ga', herinnert de oude man zich. Hij spreekt 'papa' uit met de zachtheid van een kinderstem. De jongens hebben geluk. Op een gegeven moment vergeten de Japanners hun cel af te sluiten en kunnen ze vluchten. Vader betaalt

de hoogste prijs voor zijn advies. „De Japanners hebben hem onthoofd”, vertelt de Ambonees. Van zijn acht broers overleven zes de oorlog niet.

De Japanse capitulatie is nog maar nauwelijks een feit of hij ziet mannen aan parachutes. De jonge soldatenzoon gaat ze begroeten in hun eigen taal. Hun officier is een jonge luitenant: Raymond Westerling. Als kapitein zal hij één van de meest omstreden Nederlandse militairen in Indië worden, omdat hij zich aan grootschalige zuiveringsacties schuldig maakt.

Omdat Bakarbessy Nederlands spreekt, brengt Westerling hem ter plekke onder de wapenen. „Ik werd zijn schrijver (secretaris, red.)”, vertelt hij. „Ik kreeg een uniform en een wapen. ‘Vanaf nu ben je militair’ zei de luitenant.” Tussen ’45 en ’51 dient de Ambonees in het KNIL. Wanneer Nederland de onafhankelijkheids-oorlog verliest en de kolonie de republiek Indonesië wordt, wil hij maar één ding: terug naar Waai. Zijn dorp op Ambon in de Molukse archipel, waar de familie veel land heeft.

Ontslagen

Maar de Staat der Nederlanden beslist anders. De net getrouwde militair krijgt de order in te schepen. Zijn schip vaart niet naar huis, maar naar Amsterdam. Met niet meer dan wat er in een stalen kist en een plunjebaal past, staat het echtpaar op de kade. In Nederland krijgt Bakarbessy te horen dat hij is ontslagen. Het leger heeft geen plek voor Molukkers. Terug naar huis kan hij als stateloze niet.

Berooid moeten hij en zijn oud-collega's rondkomen van drie gulden zakgeld per volwassene per week. Kinderen krijgen een gulden. Zoals bijna alle Molukse gezinnen lukt het de Bakarbessy's niet daarvan rond te komen. Bapa pakt alles aan waarmee hij kan bijverdienen. Van werk bij de boer tot op een blikfabriek. Dat is tegen de regels.

Wanneer het uitkomt, dwingt het Commissariaat Ambonezen-Zorg hem tot terugbetaling.

„Tweeduizend gulden”, vertelt hij. „Ik heb gezegd dat ik het wil terugbetalen. Als zij eerst mijn militair pensioen zouden over-

maken.” Heeft hij dat geld ooit gehad? Bapa Bakarbessy geeft geen antwoord. Zoals hij op wel meer vragen niet wil ingaan. Bijvoorbeeld niet wil zeggen hoe hij zich voelde, die eerste jaren in een land waar niemand op hem en zijn collega's zat te wachten. „Het ligt allemaal nog gevoelig”, legt zijn schoonzoon Ron Raanhuis thuis in Elst uit.

Trots

Ondanks de zware jaren van vernederingen is de veteraan trots op de decoraties die het land dat het allemaal liet gebeuren hem tijdens het strijden gaf. Ze hangen ingelijst op een prominente plek in de woonkamer. De oud-strijder haalt ze van de muur om te laten zien. Achterop de lijst zit een papiertje met zijn legernummer. Het geheugensteuntje is niet nodig. De oud-militair dreunt het nog zo op. Net als dat van zijn vader.

„Ik heb het vaderland gediend”, verklaart hij zijn trots. „We hebben gevochten voor Nederland. Daarvoor moeten Nederland nog betalen. Maar het is heel goed dat er nu wel erkenning komt.”

zoekt donateurs

Het **Indisch Platform** behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

Naast de **straatnamen** ‘vroeger en nu’ van **Batavia / Jakarta**

<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

heeft “**In De Archipel**” nu ook die van **Medan** online staan.

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

De Tokèh vertelt: Ken Dedes

Dit verhaal gaat over Ken Dedes en de mythen/sagen/legendes en overleveringen van de oude rijken Singasari en Kediri en voor diegenen, die totaal onwetend zijn wat betreft het oude Indonesia: zelfs Kublai Khan de Mongoolse heerser bemoeide zich destijds met die oude koninkrijken, daar ver weg in het geboorteland van de vele laatste Indo Mohikanen. (Wil men over Kublai Khan en zijn gedoe met het oude Indonesia meer weten? Ik zou zeggen: Open je PC met een nieuw tabblad, Google wat rond en je hebt het zo gevonden, mits je er natuurlijk wel zin in hebt.)

En wat betreft die jongere nazaten van al die verkaste Indo's : Ach, die zullen hoogstwaarschijnlijk zich enkel interesseren voor hun Ipods en het satétje (met de klemtoon verkeerd natuurlijk) en de Lumper (vooral met een "u" geschreven in plaats van met een "e").... F O U T !!!! Maar ja, het zij zo (helaas), want over een tiental jaartjes weet niemand meer nog iets over Indië, Indo's en Indische..... Wie er ooit in godesnaam mee begonnen is om al die Indonesische begrippen quasi populair te verbasteren??? Joost mag het weten, maar het was in elk geval een oetlul/oettrut, die zijn/haar afkomst verloochen-de. Zo!!! En nu verbaster ik zelf quasi populair een Nederlands woord/begrip.

Goed en dan nu een stukje geschiedenis voor die weinige mensjes, die er interesse in hebben. Gegevens ontleend aan de Pararaton, het boek der Koningen, veelal een bij elkaar geraapt naslagwerk en voor het overgrote deel gebaseerd op overleveringen.

Ken Dedes was de eerste koningin van het rijk van Singosari en de gemalin van Ken Arok. (Zij was eerder gehuwd met Tunggul

Ametung.) Ken Dedes was een dochter van een Buddhistische monnik Mpu Wurna en was van bijzondere schoonheid en met kennis begaafd ook nog. Uiteraard, zoals ook in oude sages en legenden uit de zogeheten "beschaafde" westers landen beschreven, kwamen haar gaven ter ore van de toenmalige heerser Tunggul Ametung, de heerser van Tumapel. (Later werd dit rijk hernoemd in Singosari.)

Ken Dedes Wanita Terbesar di Tanah Jawa

En zoals gebruikelijk, gebeurde het natuurlijk op de volgende wijze: De familie van Ken Dedes was niet thuis, de koning kwam langs en zei : Veni Vidi Vici en voor Ken Dedes en haar familie het zich bewust waren, lag Ken Dedes dus al in de echtelijke stonde van de stoute begerige Tunggul Ametung. De papa van Ken Dedes pikte het niet en sprak een vloek uit, inhoudende: Tunggul zou ten onder gaan aan de schoonheid van Ken Dedes en zo geschiedde het inderdaad. Goed, we gaan verder met de geroddel over de goede oude tijden van Ken Arok, Ken Dedes en doodslag en ontvoeringen en verkrachtingen en dies meer. En

van de val van Tunggul Ametung natuurlijk.

Ergens omstreeks in de laatste jaren van 1170 en nog wat, werd een jongetje geboren uit een boerenfamilie Ken Endok.... (Endok of Ndok betekent "ei" in het Javaans en staat voor de "nul" oftewel "onkunde"... Dus dat weten we nu ook weer toch....)

Enfin, Ken Endok was een arme boer en leefde met zijn gezin op de oevers van de Kali Brantas ergens in de contreien van Kediri. Ken Endok had geen centjes genoeg om Ken Arok op te voeden, deed hem in een mandje (net als Mozes, weten jullie het nog?) in de Brantas en Ken Arok werd gevonden door een dief Lembong en leerde van hem het lucratieve van stelen en roven en er zich tegoeed aan doen..... etc.

Het kon natuurlijk sprookjesgewijs niet uitblijven en Ken Arok kwam in aanraking met Mpu Lohgawe, een Indiase "waarzegster/orakel", die hem op het rechte pad bracht en uiteindelijk werd Ken Arok zelfs een gewaardeerd medewerker van de koning Tunggul Ametung. (die koning die gehuwd was met Ken Dedes.)

Voelen we al, waar het naar toe gaat? Uiteraard: van het één kwam het ander en raakte Ken Arok in kennis met Ken Dedes en ja hoor: raak, hatsekidee. Koning Tunggul werd koud gemaakt door een list van Ken Arok (die een ander voor zijn karretje spande) en Ken Arok nam Ken Dedes tot vrouw en zij werden de nieuwe heerser en heerseres over het rijk van Singosari en gingen aardig tekeer met oorlogje hier en daar en zo werd het rijk van Singosari (circa 50 kilometer ten oosten van Kediri) een machtig rijk..... en Ken Arok noemde zich voortaan Sri Ranggah Rajasa Bhatara Amurwabhumi.

Wanneer precies Ken Dedes overleed is mij niet bekend, maar Ken Arok stierf in 1227 en stierf op eendere wijze als dat hij Tunggul naar het hiernamaals had geholpen, namelijk door de zelfde kris waarmee Tunggul werd vermoord.

Een zoon van Tunggul en Ken Dedes - Anusapati - namelijk, vermoedde dat Ken Arok achter de moord op zijn vader zat en zocht één en ander uit en nadat hij de

hele toedracht wist, vermoordde hij Ken Arok. Het familie drama was echter nog niet ten einde gekomen want Anusapati werd op zijn beurt weer vermoord door zijn stiefbroer Panji Tohjaya.

De latere heersers van het rijk van Mataram worden beschouwd als nazaten van Ken Dedes en Ken Arok.

Ki Ageng Pemanaham wordt beschouwd als de stichter van het Rijk van Mataram in de 16de eeuw

en claimde dat hij een rechtstreekse nazaat was van Ken Dedes en Ken Arok. In 1755 werd het rijk gesplitst in twee delen, namelijk in 1) Surakarta en 2) Ngayogyakarta Hadiningrat (Yogya).

Het verhaal van Ken Arok wordt heden ten dage nog steeds uitgevoerd, namelijk in de voorstellingen van het Javaans Volkstoneel. (*Imexbo*)

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Het verhaal van een Sinyo (2) Door: Fried Muller

Het tweede deel van het levensverhaal van een Sinyo, geschreven door Fried Muller, die zijn verhaal beschikbaar stelde aan NICC Magazine voor publicatie. Het verhaal draagt hij op aan zijn vrouw Dorith en aan zijn kinderen en kleinkinderen. Het verhaal gaat over de jeugdherinneringen van Fried Muller in het oude Indië in de periode van 1937 tot 1951. De redactie dankt Fried Muller voor zijn waardevolle bijdrage aan de inhoud van NICC Magazine.

Gezien onze gemengde afkomst tussen Indonesische overgrootmoeder en Duitse overgrootvader behoorde je in de kolonie tot de Duitse groep en daar werd in de kolonie veel waarde aan gehecht uit wat voor grootouders je bent geboren.

Wij die Duitse voorouders hebben, werden tot de superieure groep gerekend. Waarom, geen idee,

maar dat werd je wel zo verteld. Niet door mijn vader, maar eerder door de familie van mijn moeder want die hadden als voorouders geen Duits bloed, eerder Belgisch en Indonesisch bloed.

Ikzelf stond er nogal huiverig tegenover. Ik kon mij niet voorstellen dat ik superieur ben aan al mijn vrienden en dan alle Indonesiërs. Ik kon dat toen al niet bevatten, maar je werd toen naar je afstamming ingedeeld waar jouw plaats was in de koloniale maatschappij.

Ik denk dat het koloniale systeem hier als oorzaak moet worden gezien. Iedereen in de kolonie was er mee bezig om zijn afkomst zo belangrijk mogelijk naar voren te schuiven want het systeem in dat koloniale systeem was een kasten systeem zoals bij de Indiërs in India.

De Indonesiërs vormden de laagste kaste, maar er was wel een probleem voor de gemengde groep waar ik toe behoorde, die

uit de laagste en hoogste kaste zijn ontstaan en als je in die gemengde groep bent ingedeeld behoor je voor de hoogste kaste tot de laagste kaste en omgekeerd voor de laagste kaste tot de hoogste kaste.

Als je tussen deze twee kasten valt, wil je zelf altijd tot de hoogste kaste gerekend worden. Omdat de maatschappelijke positie die op dat niveau te bereiken was, vele malen groter was dan voor hen die tot de lagere kaste behoren.

Voor mij was het een natuurlijk racisme dat door het koloniaal systeem in het leven is geroepen. Onze gemengde groep werd niet alleen door geboorte bepaald, maar ook door je huidskleur die je van je ouders erfde.

In dezelfde familie kunnen zowel blanke als donkere kinderen geboren worden waarbij de blanke veel minder problemen in het koloniale systeem met de uitbouw van hun carrière hebben dan hun

donkere broeders of zusters. Naarmate er meer Europeanen naar de kolonie gestuurd werden kwamen er ook meer gemengde kinderen op de wereld en des te groter werd de gemengde groep die dan ook sterker opviel in het openbare leven.

Een positieve kant in deze ontwikkeling is dat de gemengde kinderen er vaak heel leuk uitzagen. Vaak mooier dan de oorspronkelijke ouders. Maar om in het koloniale systeem een topfunctie te bekleden was je toch automatisch uitgesloten aangezien je geen volbloed Europeaan bent. Een ander voordeel dat de gemengde groep heeft is dat die meestal ook Nederlands spreekt waardoor deze groep uitermate goed past als tussenpersoon tussen de kolonisators en de Indonesische bevolkingsgroep, maar voordat dit zover was behoorde de gemengde groep tot de slaven kaste. In 1869 werd de slavernij afgeschaft en werd de gemengde groep als die door de vader erkend werd tot de Europese groep gerekend.

Maar voor de Europeanen bleef je altijd een kleurling al ben je officieel met de hoogste ambtenaar getrouwd. Dit waren de ongeschreven leefregels in een kolonie als Indië. Voordat dit zich zover ontwikkeld had, was er een heel lang groeiproces aan vooraf gegaan.

Ik was van kleinsafaan altijd bewust geweest van mijn relatie met de Indonesiërs. Die kwamen mij van jongsaf aan altijd natuurlijker over dan de afstandelijke Hollanders. Daarom de vraag zijn wij gemengde Indonesiërs of Nederlanders. Naar mijn gevoel behoren wij tot de eerste groep. Zowel in voorkomen als karakter behoren wij meer tot de Aziatische clan. Hoewel er hele groepen Indo's zich meer Hollander voelen ondanks hun bruine kleur. Ik denk

dat dat komt door een minderwaardigheids-complex. Eigenlijk willen ze hiermee uitdrukken dat ze tot de Hollandse groep behoren daar er betere betaalde baantjes aan verdiend kunnen worden of dat de Hollandse baas je niet als een allochtoon zal beoordelen.

Wij werden thuis en op school geïndoctrineerd dat wij intelligenter zijn dan de Indonesiër. Ik weet tot nu toe vaak niet waarom wij ons altijd op de Indonesiërs afgaven, terwijl wij cultureel en visueel dicht bij deze groep liggen dan bij de Hollandse.

Het meer van Bagendit ligt vlak bij Tjibatoe

Als mij gevraagd wordt wat ik eigenlijk ben zeg ik altijd dat ik Indonesiër ben en daar ben ik trots op. Als je onze groep tussen Hollanders mengt of tussen Indonesiërs, dan zie je tussen de Hollanders meteen wie de gemengd-bloedigen zijn maar niet tussen de Indonesiërs. Dat wil echter niet zeggen, dat wij, gemengd-bloedigen, ons in Nederland niet geïntegreerd hebben, in tegendeel.

Er zijn vele Indische clubs. Pasar Malams (Avond Markten) worden wekelijks ergens in Nederland gehouden. Daar wordt Indonesisch eten geserveerd en worden Indonesische snuisterijen en textiel verkocht. Je kunt die pasars vergelijken met normale Hollandse markten, waar een deel van de bevolking het inkomen mee verdient.

Deze Pasar Malams roepen bij mij het beeld op dat de Indische groep zijn oorspronkelijke cultuur mist

en middels die gelegenheden aan zijn eetcultuur en aan zijn roots herinnerd wil worden.

Wij kregen vaak bezoek van onze burens, van Erdsiek en van Breuer. Meestal waren het de buurvrouwen die zich zeer verveelden en bij ons was het altijd vol van de vrouwelijke familie van mijn moeder. Er werd altijd luid gesproken en gelachen. Ik begreep geen snars van waarover het ging en dat maakte mij razend.

Meestal was ik niet welkom als ik in de buurt zat, want dan werden er dingen gezegd en verteld die ik niet mocht horen. Ik heb nooit kunnen achterhalen wat er toen besproken werd. Naar ik aanneem werden de laatste familiale roddels en affaires besproken. In die tijd was dat een zonde om roddels aan kinderen door te geven.

Zo ken ik mijn grootvader van vaders kant niet en er werd nooit binnenskamers over hem gesproken, dat was verboden.

Mijn overgrootvader was een Duitse boterboer uit Beieren, **Gottfried Müller** genaamd, die rond 1876 naar Indonesië is geëmigreerd en zich daar een Indonesische vrouw heeft toegeëigend. Of hij haar gehuwd heeft is niet bekend, maar naar ik aanneem van niet.

Toch heeft mijn grootvader zijn familienaam gekregen en dat betekent dat overgrootvader zijn zoon erkend heeft als zijn natuurlijke zoon, die hij in de gemeente Depok heeft ingeschreven.

Hier is mijn grootvader uit voortgekomen en die is met mijn grootmoeder **Oma "Dik" Anna Sophia** gehuwd en ze hebben een zevental kinderen voortgebracht. Oma Dik is ook uit een Duits-Indonesisch koppel geboren. Hun familienaam is **Knödler** en komt ook uit zuid Duitsland net als die van mijn overgrootvader van vaders kant de Müllers.

De familiefoto genomen in 1913 met Opa en Oma Müller omgeven

1913 Families Müller, Ehrenkrohn en Filet

door hun 4 dochters en 3 zonen. De vier dochters: Lotte, Trees, Toetoe en Tottoh (staande achterste rij en één zittend) en hun zonen: Vent, Wijk en Tinus. Alle drie midden op de foto van boven naar beneden. Wijk zit helemaal vooraan op de grond met blote voeten. In die tijd liep geen kind op schoenen rond, thuis zeker niet. Opa en Oma deftig opgedoft voor de foto. Opa was commies op het Ministerie van Oorlog en had daar een heel goede functie.

Het leeftijdsverschil tussen de zonen en dochters is vrij groot. Daarom mochten de zonen toen ze nog klein waren hun zusters niet bij hun voornaam noemen, maar met tante aanspreken en daarna hun naam melden. Als ze dat niet deden, riskeerden ze een pak voor hun broek.

Als je de foto in drie delen opsplijt en rechts van opa een verticale lijn trekt zitten en staan aan zijn rechterkant de hele familie Ehrenkrohn met hun 6 kinderen. Verticale lijn links van oma zit en staat de familie Filet met hun drie kinderen. Schuins

achter oma staat haar dochter Toetoe.

Waarom ik mijn grootvader nooit ontmoet heb is een verhaal op zich, maar dat mocht niemand weten ook de kleinkinderen niet wegens schaamte tegenover de familie, buren en vrienden die daar achter zouden kunnen komen en die meestal eerder de perkara's (affaires) kennen dan wij de kleinkinderen. Achteraf zijn wij er achter ge-komen, dat mijn grootvader er met de zuster van mijn groot-moeder vandoor is gegaan en dat was een geheim in de familie, dat was de perkara van onze familie.

Zogenaamd om mijn grootmoeder tegen gezichtverlies te beschermen voor deze familie-affaire. Ik denk dat het ook bij de Indonesiërs zo is. Het geheim houden van familiale problemen, er een taboe van maken, is ook in onze cultuur opgenomen.

Gezichtsverlies is in de tropen een hele grote smaad, de mensen doen er alles aan om dat te voorkomen. Zo had mijn moeder die de oudste was in haar familie een heleboel zusters en één

daarvan die ikzelf heel mooi vond, kwam vaak bij ons logeren. Op een dag was er weer zo'n gekakel tussen de zusters van mijn moeder bij ons thuis en wij de kinderen werden de tuin ingejaagd. Het gekrakeel duurde wel een uur.

Jaren later toen ikzelf grootvader was, werd mij verteld dat in die bewuste periode mijn vader en die mooie tante Geertje (die eerst getrouwd was met oom Emiel Topée en later met de journalist Loebis) zo gestoeid hadden met als resultaat dat zij in verwachting raakte, maar zij wist niet waardoor althans dat vertelde zij haar zusters. In die tijd bestond er nog geen pil om dergelijke problematische situaties te voorkomen, maar de natuur dwong ze om bepaalde risico's te nemen.

In die tijd wist mijn grootmoeder van moederskant na zeven kinderen gebaard te hebben nog steeds niet hoe zij iedere keer in verwachting raakte. Althans, dat probeerde ze ons wijs te maken. In plaats van de kinderen voor

te lichten werd alles geheim gehouden. Dat was zo in die tijd de stijl om de kinderen over deze affaires dom te houden. Zo is het ook met mijn tante vergaan die wist ook niet hoe zij in verwachting geraakt was, want ze was toch nog niet getrouwd. Ze moest van de familie heel snel trouwen met iemand die voor haar door de familie werd uitgezocht. Helaas kwam het uit dat die lieve tante in verwachting is geraakt door het gestoei met mijn vader toen mijn moeder niet thuis was.

In die tijd werd voor degene die in de familie financieel hoog aangeschreven stond, alles door de vingers gezien; ook bij mijn vader. Maar er waren zusters van mijn tante die het hem zeer kwalijk hebben genomen. Zij legden geen familiale bezoeken meer af, ook niet bij verjaardagen en bij geboortes.

Ook deze familie-affaire heb ik pas op latere leeftijd vernomen van één van de zusters van mijn moeder die nog in leven is. Er gebeurde in onze familie niet veel. Wij zochten de heibels meestal bij onze vrienden op.

Ik zag mijn vader niet veel, meestal als hij van zijn werk thuis kwam. Meestal wachtte ik op hem in de tuin, terwijl ik met mijn vrienden aan het knikkeren was. Meestal rende ik naar hem toe om hem even aan te raken om zeker te zijn dat hij het was. Het was alsof ik er een klap van kreeg. Meestal aaide hij over mijn haar en dat voelde heel aangenaam aan. Het werd zo iets als een rite. Dit herhaalde zich totdat hij in de oorlog door de Japanse Kempeitai (militaire politie), werd opgepakt, toen was de rite plotseling verdwenen. Ik miste die rite van de eerste dag dat hij gevangen zat, ik was 8 jaar oud. Hij nam ons vaak mee naar de werkplaats waar locomotieven gerepareerd werden en we mochten wel eens staan op een loc die onder stoom stond. Het was een enorme

ervaring om op zo'n gevaarte van een machine te mogen staan.

Eén van mijn hobbies nu zijn technische beschrijvingen van spoorreinen, getrokken door stoomlocomotieven van over de hele wereld verzamelen. Ik ben er vast van overtuigd dat wat je als klein kind wordt geleerd en mee in aanraking wordt gebracht dat je dat op latere leeftijd blijft interesseren. Ik denk dat het ook met de godsdienst zo is. Nu begrijp ik waarom in dat gebied rondom Tjibatu de moslims zo ultra ortho-dox hun godsdienst bedrijven. Door van jongs af aan hun kinderen bij te brengen wat hun godsdienst voor hen in het leven betekende. De Islam blijft bij hun kinderen ingebrand en ze geloven er ook in.

Bij alle godsdienstige volkeren gebeurt dit. Allereerst waren er die tijd voor de Indonesiërs geen scholen, dus werden de kinderen door de Imams in de godsdienst onderricht. Daar was voor hen niets anders. Daarnaast was Indonesië al meer dan 300 jaar een Nederlandse kolonie en daar wilden de Indonesiërs onderuit, dat was voor hen lang genoeg geweest.

Kaartspel met buurvrouwen

Die twee punten samengevoegd en je hebt een religieuze freedomfighter. Zodra je deze soort freedomfighters de vrije hand geeft vallen er slachtoffers. Maar aan de andere kant waren

deze pelopors (rebellens) vogelvrij en mochten zonder pardon geliquideerd worden door het Koloniaal Nederlands Indische Leger.

Sommige bekende Indonesische politici werden dan naar Nieuw Guinea verbannen naar het Boven Digoel gebied, dat zover van de kust lag dat ontvluchten niet mogelijk was. Dat ondervond de latere eerste president Sukarno van Indonesië zelf ook aan de lijve met Moh. Hatta en andere later bekende Indonesische ministers en dat gebeurde al in het jaar 1923.

Zelf voor onderdak en voedsel moesten ze zorgen midden in de jungle. Dat waren toen één van de voorrechten dat de plaatselijke bevolking door het koloniale bestuur werd opgelegd, als er over meer vrijheid en meer scholen werd gesproken waren dit revolutionaire vragen aan het lokale gouvernement en dat was ten strengste verboden.

Apartheid in de zuiverste vorm en het land op een legale manier van zijn grondstoffen ontdoen dat moest blijven bestaan ten voordele van het moederland, Nederland. Wij leerden van onze tuinman vliegeren. Ik kreeg wat geld van mijn vader om een vlieger te kopen en draad om daar glasdraad van te maken. Glasdraad had je nodig om in de lucht te blijven hangen zonder door een vreemde vlieger aangevallen te worden, die jouw draad door zou kunnen snijden. Om glasdraad te maken moest glas heel fijn stampen en zeven tot poeder. Daarna wordt de poeder in de speciale lijm (Kah opgelost in wat warm water) gemengd. Een klos garen wordt in het warme mengsel gedompeld en het doorweekte garen wordt tussen twee palen of bomen in de tuin te drogen gehangen. Naderhand wordt het glasdraad gewikkeld op een ronde trommel, een leeg conservenblik.

Vliegeren in die tijd was oorlog. Tjibatu was een straat met enkele huizen, dus heel weinig vliegers in de lucht. In vergelijking met de grote steden, waar honderden vliegers in de lucht hangen.

Ben je eenmaal in de lucht dan is het knokken geblazen net zo lang totdat jezelf uit de lucht ben gesneden of totdat je als enige overbleef. Dan was ik heel trots dat ik de beste was in de omgeving. Dat deed mij goed. Maar als ik uit de lucht werd gesneden zat ik te janken van nijd.

Als er glasdraad van de burens over onze tuin hing, probeerden wij dat draad door een waterbak of door kippenstront te halen, zodat de buurjongen die zijn draad terugrolde het natte bevuilde draad over zijn goeie droge draad op de trommel rolde. De onderliggende draad werd ook vuil en nat en hij kon zijn volledig trommel met glasdraad weggooien.

Dergelijke streken hoorden bij de vliegeroorlog. Dat was zo spannend, ik kon er alles voor achterlaten om maar met dat vliegeren mee te doen. Ik kon na de vliegertijd zelf hele mooie vliegers bouwen, trouwens dat kan ik nu nog. Alleen die echte vliegeroorlog van vroeger vind je hier in Europa niet terug. Hier hangen van die mooie grote kleurige vliegers in allerlei vormen zachtjes te zweven omdat ze zo log zijn.

Soms zie je wel van die speciale razend snelle dubbele vliegers die allerlei kapiolen uitvoeren, maar zonder oorlog. Omdat wij toch al gewend waren om met glasdraad te spelen plaagden wij de mensen die na zes uur 's avonds, als het daar al donker was, van de trein terug kwamen en langs ons huis naar hun dorp moesten lopen. Wij hebben op een keer een stuk gevonden glasdraad over de telefoonlijnen die voor ons huis op

palen hingen, gegooid en daar een grote witte luier aan gehangen. De luier was met een steen verzwaard zodat het glasdraad en de luier naar beneden vielen als je het glasdraad losliet.

Wij hadden 's middags het draad al over de lijnen gegooid en aan een steen vastgemaakt en die in onze haag voor het huis verstopt. 's Avonds na het avondeten zijn wij meteen naar onze draad gelopen en hebben er een grote luier aan vastgeknoopt en omhoog getrokken en gewacht tot de forensen voorbij zouden lopen.

Wij hoorden dat de trein binnen was gelopen en toen maar wachten tot ze voorbij zouden komen. Eigenlijk was het heel gevaarlijk om je 's avonds achter onze heg te verschuilen vanwege de slangen, maar dat deerde ons niet.

Zoals de ouden zongen, piepen de jongen

Ja hoor, wij hoorden stemmen en lieten eerst een paar mensen voorbij lopen en wij lieten het draad los en naar beneden zoeven. De kreten waren niet van de lucht en plotseling zette iedereen het op een lopen.

Wat een lol hadden wij, maar mijn vader kwam erachter en wij kregen weer een berisping maar geen aframmeling. Geluk dat mijn moeder dat niet te horen kreeg, want dan was de wereld weer te klein.

Soms gingen wij ook mee op jacht en mijn vader nam ons naar een rivier de Tjitarum waar veel binjawak's, leguanen, op de oever

in de zon lagen te drogen. Daar schoot hij een paar van af en gaf die aan de plaatselijke kampong, die werden door de plaatselijke bevolking graag gegeten. Het was in elk geval geen babi, varken, dat haram was voor de moslims.

Toen ik 6 jaar was verhuisden wij van Tjibatu naar Batavia en woonden in de Pasarstraat in Meester Cornelis, midden in een Chinese wijk achter een broodbakkerij. Het was een doodlopende zijstraat van de Pasarstraat met 4 huizen, waarvan de eerste links bij binnenkomst van de straat het onze was. In de volgende drie huizen woonden Totok-Chinezen, die alleen maar Chinees spraken.

In de Chinese wijk waren alle winkeltjes van Chinezen. Daar bestonden in die tijd twee groepen Chinezen en wel de Indo-Chinezen en de Totok-Chinezen.

De Indo-Chinezen zijn de al eeuwen geleden geïmmigreerde en geïntegreerde Chinezen, die zich gedeeltelijk met de plaatselijke bevolking vermengd hebben en de Indonesische taal spreken. Die hebben meestal Indonesische opschriften op hun reclameborden staan. De Totok-Chinezen spreken hoofdzakelijk Chinees en hebben alleen Chinese uithangborden.

Beide groepen kunnen niet makkelijk met elkaar overweg. Trouwens wij de Nederlands sprekenden hebben weinig contact met de Chinezen. Zeker niet met de Totok-Chinezen.

Vaak gingen de Indonesisch sprekende Chinezen naar de Nederlands sprekende scholen en hadden alleen op die manier met de Nederlands sprekende gemeenschap kontakten. Vele Indo-Chinezen waren arts of tandarts en schenen in de tropen beter te fungeren dan hun Europese vakgenoten, vooral in de hospitalen. De Chinese tandartsen waren in Indonesië zeer gewaardeerd.

Naar school gingen wij per dokkar (Engels dog car) een soort koets door één paard getrokken. Ik vond het toen niet zo veilig; ik was altijd bang dat het paard uit zou kunnen glijden en als dat zou gebeuren, wat zou er van ons overblijven.

Aan de andere kant van de Pasarstraat tegenover het doodlopend weggetje waar wij woonden was een enorm groot gebouw waar nonnen in woonden Orde: De Goede Herder. Ik zag ze iedere morgen in de tuin rondlopen in hun donker habijt, maar wist nooit wat ze deden en in ben ook nooit één tegenkomen met wie ik heb kunnen praten. Volgens de verhalen van mijn moeder en vrienden deden zij niets anders dan bidden.

Opname van bovenaf van het enorme gebouwencomplex van het vroegere klooster Mater Dolorosa, zoals het er nu uitziet (foto: Google Earth). De Pasarstraat heet nu Jatinegara Barat en is een belangrijke verkeersader geworden.

Toen al begreep ik niet waar dat goed voor is. Het is en bleef voor mij een vraagteken wat ze ertoe bracht en wat ze daarmee zouden kunnen bereiken met al dat bidden. Wij zijn thuis ook niet met bidden en godsdienstige verhalen opgegroeid en grootgebracht. Achteraf ben ik er achter gekomen dat al die duizenden uren bidden nagenoeg voor niets zijn geweest. Ze hadden die tijd beter met sociaal werk waar dan ook en

desnoods in de kampongs de zieke mensen helpen te overleven. Nee dat heb ik van jongs af aan nooit begrepen.

Ik denk, dat ik later er steeds meer van overtuigd ben geraakt dat die Christelijke godsdienst een zoethoudertje voor de mensheid is geweest, zoals alle andere geloven.

Lezers die wel een godsdienstige opvoeding hebben genoten en die tot een kerkelijke gemeenschap behoren, zullen het er beslist niet mee eens zijn dat ik dit schrijf. Vroeger had de kerk veel macht en vertelde de kindertjes allerlei Bijbelse verhalen, die soms wel interessant waren maar niet voor niet-kerkelijke kinderen.

Wij hadden, mijn broer en ik, ons aangesloten bij een welpenclub, waarvan de bijeenkomsten op het terrein van de Protestantse Bethelkerk werden gehouden. Daar leerden wij niet veel. Aan het eind van de anderhalf uur durende sessie moesten wij in een kring onze yell uitroepen. Die luidde: "Akela wij doen ons best voor de rest doen wij geen pest!" Dit was alles wat ik van die welpenclub onthouden heb.

Ik ben er nooit op betrapt dat de yell in feite anders moest zijn, maar niemand van de leiding die er iets van zei. Ik moet bekennen dat ze mij er nooit toe overgehaald hebben om mij bij die kerk aan te laten sluiten. Ik denk, dat ze toen al aan mijn gedrag zagen, dat ze dat kereltje beter buiten dan binnen de kerk moesten houden.

Wat ik in de Chinese Wijk wel goed vond is dat met ons Nieuwjaar en hun Chinees Nieuwjaar zoveel vuurwerk werd afgestoken. Het was altijd oorverdovend. Wij vonden dat prachtig hoe krachtiger hoe beter. De straten kleurden rood van de vele duizenden ontplofte rotjes. Het papier kwam je tot de enkels

en wij woelden dat papier om en wel om de niet ontplofte rotjes zelf tot ontploffing te brengen. Met al dat vuurwerk konden wij natuurlijk niet achter blijven. Wij kochten ons ook een pak rotjes.

Mijn broer op de fiets en ik achterste voren achter op de bagagedrager met een rotje in mijn rechterhand en een brandende obat njamoek, muskieten-verdelger, in mijn andere hand. Mijn broer schreeuwde alleen: Nu!! En ik wierp het rotje gewoon op de grond en die viel meestal achter mensen die op het trottoir liepen.

Vaak liepen er ook wat verkopers met grote blikken kroepoekdozen hangend aan een bamboestok die ze op hun schouders droegen en dan riep mijn broer ook Nu!! En ik gooide en na de knal gooide de kroepoekverkoper zijn blikken dozen ook weg. Soms waren er geen mensen en mijn broer riep Nu!! En ik gooide mijn rotje weg en zag geen mensen alleen maar een loslopende honden, die na de knal luid jankend van schrik wegliep.

Er reden ook veel opelets, taxi's, rond die meestal bomvol zaten en dat bracht ons op het idee om zo'n rotje midden tussen die mensen te werpen. Zien wat de gevolgen zijn, maar dat hebben wij nooit gedaan. Dit alles was vragen om

problemen, want dat kon je één keer doen maar niet meerdere keren.

De politie was dan ook vaste klant bij ons thuis. Mijn vader was razend en beloofde een pak rammel als wij dat nog een keer deden. Mijn vader zei ons niet vaak iets maar deed hij dat dan werd dat ook altijd opgevolgd.

Ons huis grensde aan de Chinese bakkerij en daar heb ik mijn vriend Kim Yuk leren kennen. Hij wachtte mij 's middags als ik van

school kwam altijd op en gaf mij een warme bol.

Ik kon niet veel met hem praten want hij mocht niet te lang met mij bij het hek staan van zijn moeder of grootmoeder. Dat heb ik nooit geweten wie dat waren en waarom dat niet mocht.

Bij elkaar spelen was helemaal uit den boze wat ik heel jammer vond. Ik vond dat toen op die leeftijd Kim Yuk mij altijd van een warme bol voorzag iets warmes iets van vriendschap dat niet te beschrijven was. Zo kocht ik eens

een rijstvogel, glat in een kooitje en hing dat kooitje onder de overloop tussen het hoofdgebouw en de kamers van de bedienden. Toen mijn vader om vijf uur thuis kwam, zag hij het kooitje hangen. Hij liep er direct naar toe en deed het luikje open en de rijstvogel vloog onmiddellijk weg. Hij zei tegen mij dat ik nooit vogels in kooien mocht houden en beloofde mij een paar duiven te kopen. Wat hij ook deed.

∞ KILL THE WEST IN ME ∞

KARTINI & KATINI 'TWO STORIES' – EEN HEDENDAAGS THEATRAAL CONCERT VAN JAVAANSE GAMELAN EN WESTERS STRIJKKWARTET VAN ENSEMBLE GENDING

DE OPRUIENDE BRIEVEN VAN DE TE VROEG IN HET KRAAMBED GESTORVEN JAVAANSE PRINSES RADEN ADJENG KARTINI (1879-1904), EN VLIJMSCHERPE TEKSTEN VAN DE SPRINGLEVENDE ACTIVISTE, SCHRIJFSTER EN JOURNALISTE UIT INDONESIË, AYU UTAMI (BOGOR 1968), VORMEN DE TWEE UITGANGSPUNTEN VOOR EEN UITZONDERLIJK NIEUW MUZIEKTHEATER.

EEN VOORSTELLING VAN BOUDEWIJN TARENSKEEN EN JONÁS BISQUERT.
UITGEVOERD DOOR:
GAMELAN ENSEMBLE GENDING & DOELENKWARTET
SOPRAAN BERNADETA ASTARI
ACTRICE ROMY ROELOFSEN

ARTISTIEKE LEIDING: JURRIEN SLIGTER
REGIE: ROMY ROELOFSEN & GABLE ROELOFSEN
PRODUCTIE:

WWW.GENDING.NL
WWW.HETGELUIDMASTRICHT.NL
CONTACT & BOEKINGEN:
WWW.PETERVANAMSTEL.NL

SPEELLIJST

19 november 2017 # 15.00
Theater Kikker, Utrecht.
www.theaterkikker.nl
Tel. 030 2347100

30 november 2017 # 20.30
Korzo Den Haag.
www.korzo.nl
Tel. 070 3637540

1 december 2017 # 20.30
Ostade Theater, Amsterdam.
www.ostadeadam.nl
Tel. 020 6712417

2 december 2017 # 20.15
Willem Twee Concertzaal,
Den Bosch.
www.willem-twee.nl
Tel. 073 6123422

6 december 2017 # 20.30
Ainsi, Maastricht.
www.theateraanhethof.nl
043 3505555

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

FENTENER
VAN
VLISSEN
FONDS
SHV

lira

B

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

Elise Mathilde

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS
De kunst van het geven

Het Kersjes Fonds

ekheinfonds

norma

Gemeente Utrecht

advertentie

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië. De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. Hieronder vindt u de LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief (*Ctrl+click*).

<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/%28cql.serverChoice%20all%20Kamptekeningen%20%20AND%20Nederlands%20%20AND%20Indi%C3%AB%29/&colcount=0&wst=Kamptekeningen%20Nederlands%20Indië>

Adresboek van Bandoeng 1941

In dit adresboek staan de gegevens alfabetisch op familienaam met daarachter het adres waar hij of zij woonde in 1941

<http://www.boudewynvanoort.com/2016/02/adresboek-van-bandoeng/>

(advertentie)

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Het lied en de waarheid – Helga Ruebsamen. Louise Benda woont tot haar vijfde jaar op Java. Overdag speelt ze gewoon buiten, 's-nachts leeft ze in een geheimzinnige wereld waarin werkelijkheid en fantasie moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. In 1939 vertrekt de familie Benda naar Europa. Louise wil het liefst terug naar huis, maar de oorlog breekt uit en ze duikt onder met haar vader. Louise heeft een gevoelige radar voor de dingen die om haar heen gebeuren en een rijke fantasie. Ondertussen regis-

treert ze de signalen uit de half-verborgen wereld van de volwassenen, die ze in haar naïviteit niet altijd kan duiden.

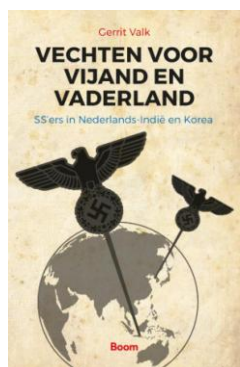
Later waagt zij zich aan een reconstructie van haar verleden. Dit boek is een magistrale roman over heimwee, verlies en onschuld van Helga Ruebsamen. *Adviesprijs € 15,00.*

Nooit meer thuis – Ron Brus. Dit boek, met meer dan 300 pagina's, handelt over de periode van 1938 tot 1948, en vooral de Japanse bezetting van Nederlands-Indië in de periode 1942-1945. Ron is de zoon van een KNIL militair en een Belgische moeder. Hij beschrijft hierin de

verschrikkelijke tijd die ze mee-gemaakt hebben. Zijn vader heeft hij nooit gekend, omdat deze vermist was ten tijde van Ron's geboorte. Een boek dat is gedocumenteerd met originele foto's, brieven, briefkaarten en documenten uit de nalatenschap van zijn ouders. *Adviesprijs: € 36,90.*

Vechten voor vijand en vaderland – Gerrit Valk. Verreweg de meeste Nederlandse Waffen-SS-ers en anderen die in Duitse krijgsdienst waren geweest, werden kort na de oorlog in Nederland gevangengezet. Maar het is nauwelijks bekend dat een aantal van hen in het Nederlandse leger hebben gediend, dat naar Nederlands-Indië en later naar Korea werd gestuurd. Hoe dit heeft kunnen gebeuren, wordt in dit boek uiteengezet. De auteur gaat in op de vraag hoeveel van de Nederlandse Waffen-SS'ers werden uitgezonden en hoe zij zich gedroegen nadat zij de overstap hadden gemaakt van het leger van de vijand naar dat van het vaderland. Waren de achtergronden van deze militairen ronduit misdadig, wat gezien hun SS-opleiding niet vreemd zou zijn,

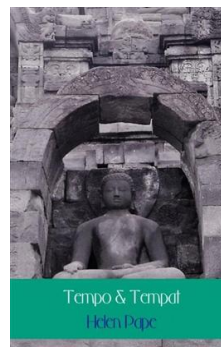
en maakten zij zich in Indië ook schuldig aan oorlogsmisdaden? Werden zij geaccepteerd door hun maten en officieren, als die er achter kwamen wat hun verleden was? Vroeg of laat zouden berichten in de Nederlandse pers komen, dat ook oud-SS'ers en andere collaborateurs hebben meegevochten in Indonesië en in Korea.. En hoe reageerde de Nederlandse samenleving op het uitkomen van deze feiten? Lees dit boek, het is een eye-opener. *Adviesprijs: € 18,50.*

Bali, het verdriet achter de glimlach – Kees Smetsers. Dit vierde boek van deze schrijver handelt over de rechteloosheid van vrouwen op Bali. Door de eeuwen heen hebben ze nagenoeg geen rechten gehad. Pas in de laatste jaren lijkt hierin verandering te komen, maar er is nog een lange weg te gaan. Vooral de door de mannen georganiseerde hanengevechten, waarbij grote sommen geld gewonnen maar ook

verloren worden, storten veel gezinnen in diepe ellende. Doordat een Balinese vrouw in haar wanhoop en verdriet haar verhaal deelde met de auteur, drong de ware omvang van het probleem zich aan hem op en wist hij het verdriet achter de glimlach een podium te geven. Deze roman speelt zich af in de jaren 1945-1950. De auteur stelt de opbrengst van de verkoop van dit boek beschikbaar aan "Loopgroep Bali Runners", die zich inzet voor de kinderen met een beperking op Bali. *Adviesprijs: € 16,95.*

Tempo & Tempat – Helen Pape 1982. Het eerste WK Pencak Silat vindt plaats in Jakarta in Indonesië. Jennie Dorestad had niet gedacht dat ze uitgerekend daar zou stranden bij haar poging om Java te doorkruisen. Jennie zoekt Nico, die in de omgeving van Samudra een vakantieverblijf opzet, maar hij is onvindbaar. Uit

het gemêleerde gezelschap van Pencak Silat beoefenaars komt onverwacht hulp van een krissen-lezer. Indirect komt ze hierdoor in contact met een politieman die licht op de zaak kan werpen. 1869-1912. De tinwinning op Billiton zet na een moeizame start door en de ontginners laten hun gezin overkomen. De Hollandse Ginny Dorestad ontsnapt ternauwernood aan een giftige slang dankzij de oplettendheid van de djongos Gigi, de bediende. De familie en hun huishouding wordt gevolgd gedurende de tijd dat Ginny en Gigi opgroeien. Op een bijzondere plek op Java kruisen deze twee verhalen in tijd en plaats. *Adviesprijs: € 23,00.*

De Nederlandse Overzeebank – Piet A. Geljon. In het geheel van het Nederlandse bankwezen speelden de overzeebanken of buitenlandbanken een bescheiden rol. Toch waren deze voor de relaties met overzeese gebiedsdelen van behoorlijke betekend, al bleven zij ten overstaan van de 'koloniale banken' in de schaduw staan. Dit boek van 88 pagina's is speciaal voor financiële nerds en geeft als eerste een zeer uitgebreid overzicht en inzicht in de

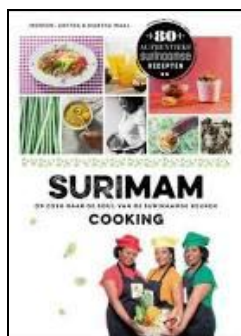
Nederlandse Overzeebanken. Het geeft een duidelijk beeld van een sector die tot dusver weinig aandacht kreeg en die toch een belangrijke bijdrage leverde aan de internationale oriëntering van het Nederlandse bankwezen. Een aanrader. *Adviesprijs: € 35,00.*

Seks, natuurlijk, maar vooral ook orde (brieven aan Gerard Reve) – Rudy Kousbroek. Rudy Kousbroek en Gerard Reve besloten eind jaren zeventig om met elkaar te corresponderen. Ze woonden allebei in Frankrijk. De atheïst Kousbroek vroeg aan de Katholiek geworden Reve of zijn geloof hem werkelijk ernst was. Oprechte nieuwsgierigheid; beiden kenden diepe somberheid, maar troost vonden zij niet in hetzelfde. Over religie, seks, over schrijven en schrijvers – in zijn brieven is Kousbroek openhartig en genadeloos tegelijkertijd. Maar ook eerlijk

over persoonlijke problemen en moedig als bijvoorbeeld hij Reve confronteert met diens afwijkende gedrag. Ondanks de wederzijdse goede intenties stopt de briefwisseling nogal abrupt. *Adviesprijs: € 24,99.*

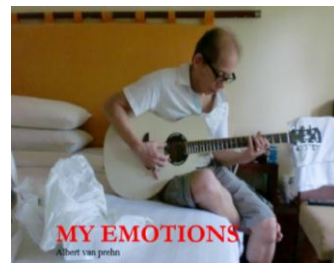
Surinam Cooking – Moreen Waal, Aretha Waal en Martha Waal. SuriNAM Cooking is een uitnodigend kook-boek van de drie zussen Waal met een selectie van de lekkerste en oogstrelendste gerechten en de belangrijkste culinaire gebruiken uit de Surinaamse keuken. Met authentieke gerechten van natuurlijke en gemakkelijk verkrijgbare ingrediënten vindt u in dit boek recepten van klassiekers zoals pom en roti, pindasoep met tomatom, gele pesiesoep, maar ook gemberbier. Allerlei recepten voor

feestelijke maaltijden, heerlijke hapjes, soepen en sauzen, zoete nagerechten, kortom teveel om op te noemen. Alle recepten voorzien van vlijmscherpe kleurenfoto's, die u doen watertanden. *Adviesprijs: € 24,99.*

CD & DVD

My emotions – Albert van Prehn. Deze CD is een muzikale weergave van het leven van Albert van Prehn. Het verklankt zijn geschiedenis, vanaf zijn kindheid, zijn heimwee naar die tijd, via allerlei ups en downs naar de hedendaagse gevierde muzikant die hij is geworden. In de muziek op deze CD laat hij zich niet leiden door commercie, trends of wensen van zijn publiek, maar gewoon door zijn gevoelens, uitgedrukt door nummers die niet hoogstaand zijn; pretentieloos, maar wel zijn eigen ziel en zaligheid vertolken. Liedjes, die hij zelf heeft uitgekozen. Hij wil deze CD graag delen met zijn fans en

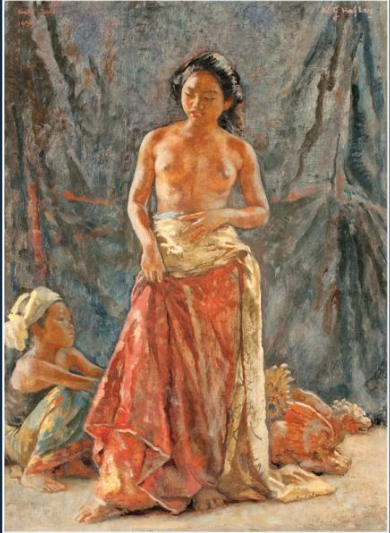

de opbrengst met een goed doel dat zich inzet voor arme kinderen in Indonesië. *Via mail te bestellen: prehn-appie@outlook.com. Prijs: € 12,50 (incl. verzending).*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

ZEEUWS VEILINGHUIS
 GEVRAAGD:
 INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
 Hamerprijs: € 600.000,-
 Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
 Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL
 (advertentie)

Recept

Wie kent het niet. Een van de populairste gerechten uit de Oosterse keuken. En helemaal niet moeilijk om zelf te maken, evenals de saus. Die maakt u ook gewoon zelf en zelfs nog lekkerder dan wanneer u hem in de winkel koopt.

Ingrediënten:

Buikspek met zwoerd aan één stuk van ca. 1,5 kg.

Voor de boemboe: 5 teentjes knoflook, 1/2 tl. zout, 1/2 tl. zwarte peper, 1/2 tl. nootmuskaat, 1/2 tl. djintan, 1 tl. djahé, 1/2 tl. laos, 1 el. palm-suiker of bruine suiker, 4 kemirnoten, olie, borrelglasje jenever (cognac of whisky mag ook), 1 kleine rode lombok of 1 tl. sambal oelek, 1 sjalot, 2 el. ketjap manis.

Voor de saus: 1 tl. djahé, blikje tomatenpuree, 1 tl. sambal oelek, 2 el. witte basterdsuiker, 3 dl. water, 5 el. azijn, 1 dl. gember-siroop, 2 el. tomatenketchup, snufje zout, 2 schijven ananas (uit blik), 3 el. ananassap, maïzena om te binden (sauzenbinder mag ook).

Bereiding:

Maal de ingrediënten voor de boemboe fijn in de hak-molen van uw staafmixer en doe er zoveel

olie bij dat er een mooi glad papje ontstaat. Meng ook het borrel-glasje drank er doorheen. Wrijf (masseer) het buik-spek met deze boemboe goed in. Wikkel het vlees in plasticfolie en leg het minstens 2 uur in de koeling om te marineren. Bedek de bodem van een ovenschaal waar het vlees ruim in past met

alufolie en zorg voor een flinke overlap om het vlees af te dekken. Leg het vlees met het zwoerd naar boven in de ovenschaal en dek het af met de overlap alufolie. Verwarm intussen de oven voor op 200 °C. Plaats de schaal in het midden van de oven en laat het vlees één uur gaar worden.

Terwijl het vlees in de oven ligt te garen, kunt u de saus maken. Breng in een steelpan het water aan de kook. Doe er vervolgens de tomatenpuree en de basterdsuiker

bij en breng opnieuw aan de kook. Snijd de ananas met de draad mee in hele kleine stukjes. Gebruik nu de 2 el. tomaten-ketchup om de droge djahé doorheen te mengen tot een gladde massa zonder klontjes. Stel de hittebron nu heel laag en meng alle ingrediënten voor de saus er door. Bind de saus nu af met voldoende maïzena om de saus iets stroperig te maken. Laat de saus nu niet meer koken.

Haal het vlees uit de oven als het gaar is en zet de oven op de grillstand. Pak het vlees uit en laat het goed uitlekken (dit gaat het beste met behulp van twee vlees-vorken die u links en rechts diep in het vlees prikt. Doe het nu in een schone ovenschaal met het spek naar boven en plaats het onder de grill. Laat deze ongeveer 10 tot 12 minuten lekker knapperig worden. Halverwege de tijd het vlees omdraaien en twee minuten voor de eindtijd weer met het spek naar boven. Haal de schaal nu uit de oven en snijd de Babi Pangang in dunne plakken. Giet nu de saus er overheen en serveer. Lekker met witte rijst en bijvoorbeeld sajoer boontjes.

Selamat makan.

CREAPRO
VERTALINGEN

Den Haag

Vertalingen vanuit en naar alle moderne talen
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en creatief
Schrijven van uw memoires, brochures en andere teksten

SINDS 1989 VERTALERS & GHOSTWRITERS
DIE U ZORGEN UIT HANDEN NEMEN

Tel: 070-362 05 89 - 06-83205997

W: www.creapro.myplaces.nl

@: creapro@worldonline.nl

VERTAALWERK & GHOSTWRITING

(advertentie)

Indisch Centrum Sophiahof begint nu echt vorm te krijgen

Eind 2015 heeft staatssecretaris Van Rijn van het ministerie van VWS, in overeenstemming met het Indisch Platform, de Uitkeringsregeling Backpay ingesteld. Hij verkondigde toen te willen werken aan een collectieve erkenning voor hetgeen in Indië plaatsvond. In zijn [brief van 16 feb. 2017](#) heeft Van Rijn de Tweede Kamer geïnformeerd over de inhoudelijke contouren van de plannen van de collectieve erkenning. Recentelijk, op 11 aug. 2017, volgde de uitwerking in zijn [tweede Kamerbrief](#).

Achter dit gebouw ligt nog een heel complex aan zalen en andere ruimten (zie volgende foto)

Collectieve erkenning en voor wie?

De Collectieve erkenning kent drie hoofdonderdelen:

- een centrale Ontmoetings- en herinneringsplek (de 'Indische pleisterplaats')
- herdenkingsactiviteiten
- contextgebonden zorg

Deze Collectieve Erkenning is bedoeld voor de ongeveer twee miljoen Nederlanders met roots, direct of indirect, in voormalig Nederlands-Indië. In de Kamerbrief van 11 augustus 2017 wordt dit nader toegelicht:

"Wanneer in deze brief gesproken wordt van de Nederlands-Indische gemeenschap, worden hiermee bedoeld, onder andere, de Indo-Europeanen, de Zuid-Molukkers

en de Europese Indischen". Met Zuid-Molukkers wordt de gehele Molukse gemeenschap bedoeld in Nederland.

Het centrum begint nu echt vorm te krijgen. Het gebouw wordt verbouwd en aangepast aan onze specifieke wensen. Zo wordt er onder andere een lift aangebracht en worden de verschillende zalen en andere ruimte geschikt gemaakt voor de doelgroepen en activiteiten. Belangrijk is ook dat gebouw een eigen parkeerterrein heeft voor ca. 20 auto's. Ook in de directe omgeving is parkeerruimte aanwezig, zij het betaald.

Verhuizen

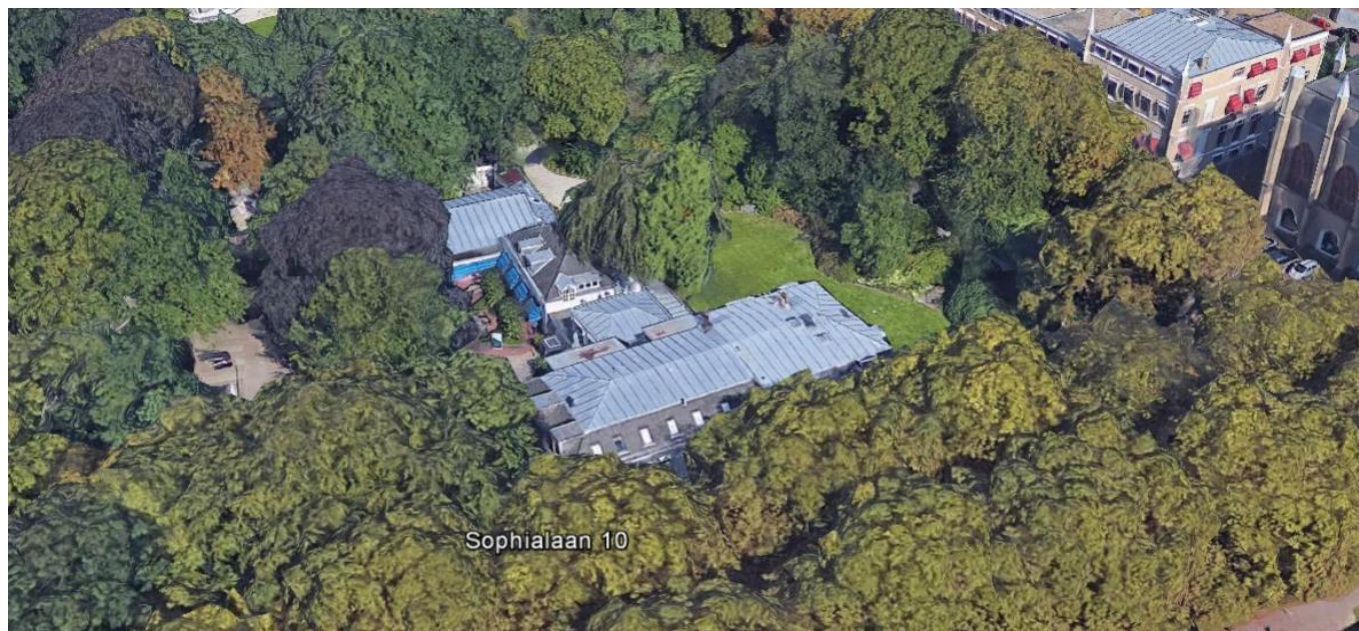
Begin december verhuizen het Indisch Herinneringscentrum en de Stichting Moluks Historisch

Museum naar de nieuwe locatie aan de Sophialaan in Den Haag. Het gebouw is dan nog niet 100 % gereed, maar al wel bruikbaar.

De echte ingebruikname alsook de officiële opening van het Centrum verwachten we in het voorjaar te realiseren.

Het Indisch Herinneringscentrum zal hier invulling geven aan de gewenste groei en ontwikkeling tot een volwaardig herinneringscentrum. Het is er voor nationaal en internationaal publiek met aandacht voor het Indische erfgoed.

Ook thema's tegen de achtergrond van de Indische geschiedenis, waarmee actuele ontwikkelingen inzichtelijk kunnen worden gemaakt, krijgen hier een plek. Naast een permanente tentoonstelling zal het IHC een Kennis-

Verscholen tussen oude bomen in een van de mooiste wijken van Den Haag, de Sophiahof (Google Earth)

centrum Repatriëring ontwikkelen en zal actief zijn op het gebied van publieksactiviteiten, educatieve projecten, publicaties en tijdelijke tentoonstellingen. Het IHC wil er samen met de bezoekers, de Indische gemeenschap en maatschappelijke en wetenschappelijke stakeholders gaan werken aan "Het Indische Geheugen van de Toekomst". Een plek waar de Nederlands-Indische geschiedenis van toen en nu centraal staat en levend wordt gehouden voor nu én voor de toekomst. Een plek waar de kerntaken van het Indisch Herinneringscentrum optimaal invulling zullen krijgen.

De Stichting Moluks Historisch Museum beschikt over unieke collecties en een ruime museale ervaring. Krachtenbundeling in het nieuwe Indische centrum als onderdeel van de Collectieve Erkenning ziet de stichting MHM als

een uitgelezen kans om samen met het IHC en andere betrokken partners vorm te geven aan een centrum dat uniek genoemd mag worden in de gehele wereld. Zo worden er ruimten gecreëerd voor tentoonstellingen en voor een bibliotheek. Het MHM wil op deze locatie optimaal haar kennis delen met een breed publiek, teneinde de geschiedenis en cultuur van de Molukkers in het collectief geheugen van Nederland vast te pinnen.

Ook Stichting Pelita zal van het nieuwe Indisch Centrum gebruik maken voor activiteiten zoals de Masoek Saja, de Eettafel, enz. Tevens kan van hieruit de contextgebonden zorg gecoördineerd worden.

De herdenkingsactiviteiten door de Stichting Herdenking 15 Augustus zullen eveneens vanuit en in dit

centrum gepland worden. Over de invulling buigt men zich nog.

De Stichting Nederlands Indisch Cultureel Centrum (NICC) zal in dit nieuwe Indisch Centrum een bijdrage leveren door het organiseren en coördineren van een aantal activiteiten, zoveel als de tijd-ruimte mogelijkheden dit toelaten. Ook wij zullen hierover nog nader berichten.

Ongetwijfeld zullen in de nabije toekomst zich nog een aantal organisaties melden die graag hun bijdrage willen leveren aan dit unieke Indisch Centrum. Uiteraard is iedere organisatie van harte welkom en wordt ieder idee omarmd en serieus bestudeerd naar mogelijkheden voor realisatie.

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Fotoproject Peranakan

Door: Kevin Kwee

Mijn naam is Kevin Kwee en sinds december 2016 afgestudeerd aan de Fotoacademie in Amsterdam. Mijn eindproject ging over de vechtsport Braziliaans Jiu Jitsu, waarbij ik portretten maakte van de beoefenaars.

Fotografieproject 'Peranakan'

Inmiddels ben ik aan een nieuw en meer persoonlijk fotografieproject begonnen met de naam "Peranakan". De Chinees-Indische cultuur in Nederland is relatief onbekend, als je het vergelijkt met de Indische of Molukse gemeenschap. Met dit nieuwe

project wil ik letterlijk een gezicht geven aan Peranakan Chinezen in Nederland.

Hiermee ben ik begonnen aan een zoektocht naar wat onze Chinees-Indische bevolkingsgroep uniek en bijzonder maakt. Zoeken naar bepaalde gewoontes en gebruiken en misschien zelfs karaktereigenschappen die ons als een rode draad verenigt.

Kevin Kwee zelfportret

Mijn uiteindelijke doel is om hier een fotoboek van uit te brengen, met een bijbehorende expositie. Hierbij wil ik om uw hulp vragen. Ik ben dus op zoek naar mensen

met Chinees-Indische roots van alle leeftijden, dus van 18 tot 99 jaar, van wie ik een mooi portret mag maken voor mijn project.

Fotografieproject 'Peranakan'

Heeft interesse om mee te doen, kent u iemand die dat wil of heeft u vragen over mijn project? U kunt mij altijd mailen :

kevinkwee@gmail.com, Website: www.kevinkwee.com.

In dit artikeltje alvast enkele 'Peranakan'-portretten die ik heb gemaakt. Bezoekt u ook mijn facebookpagina eens:

<https://www.facebook.com/Kevin-Kwee-Photography-147056252049429/>.

Terima Kasih!

Kort bericht

Het bestuur van de **Vereniging Inisiatip**, een organisatie voor mensen met Chinees-Indische roots, overlegt momenteel met een aantal zusterverenigingen en de organisatie Nusantara voor het houden van een speciaal Symposium Cultuurspecifieke Ouderenzorg. Het ligt in de bedoeling dit symposium op zaterdag 21 april te houden op een nog nader te bepalen locatie.

Het doel van dit symposium is om mensen met een Chinees-Indische achtergrond te informeren over de

mogelijkheden die er zijn vandaag de dag op het gebied van aansprekende huisvesting, al of niet

inclusief een bepaalde vorm van zorg en over allerlei zaken die u tegenkomt op uw zoektocht hiernaar. Of dit nu voor uzelf is of voor een familielid.

Meer gegevens over kosten en aanmelding en natuurlijk de locatie en tijden plaatsen wij zodra we die gegevens binnen krijgen van Inisiatip. Ook kunt u de website van deze vereniging in de gaten houden: www.inisiatip.nl.

Made in China

Armando en meesterwerken uit de Quing-Dynastie

Wat voor boeken geldt, geldt ook voor bijzondere tentoonstellingen. Daarom hier buiten de Indische Agenda aandacht voor een bijzondere expositie van Chinese meesterwerken. Made in China onderscheidt zich door de focus op klassieke Chinese kaligrafie, schilderkunst en een diverse selectie exportkunst. Ook Armando (Nederlands schilder, tekenaar, beeldhouwer) is tegenwoordig op deze tentoonstelling, omdat zijn werk opvallend veel overeenkomsten heeft met de 18^e eeuwse Chinese kunst.

Het prachtig gelegen Museum Oud Amelisweerd bij Bunnik

Kantonese kunstnijverheid van grote klasse

Met 'Made in China' stelt Museum Oud Amelisweerd (MOA) de geschiedenis centraal van het landhuis waarin het museum gevestigd is. Het prachtig bewaard gebleven en in Nederland unieke 18^e eeuwse Chinese behang van het huis is te zien, samen met

voorbeelden van exportkunst uit diezelfde periode. De tentoonstelling laat verder fraai gedecoreerd lakwerk, waaiers, textiel, keramiek en zilverwerk zien van de hoogste kwaliteit, speciaal voor de Westerse elite vervaardigd in Kanton.

Topstuk uit de tentoonstelling is een achtdelig kamerscherm van Chinees lakwerk, zeer gedetailleerd beschilderd met goud. Ook een zijden beddesprei, geborduurd met fazanten en bloemen, behoort tot het beste wat de expositie te bieden heeft. De voorwerpen zijn, net als het behang, voorbeelden van de hang naar exotisme bij de vroeg-moderne Europese elite.

Chinese meesters

Ook toont 'Made in China' werken die gemaakt zijn door de Chinese elite tijdens de Quing-Dynastie, het 'fin de siècle' van de klassieke Chinese cultuur. Niet eerder is in enig Nederlands Museum op deze manier de aandacht gevestigd op 18e eeuwse autonome Chinese schilderkunst.

Achttien topschilderijen van de belangrijkste Chinese meesters zijn te zien, waaronder schitterend bewaard gebleven hangrolschilderijen van de beroemde schilders Wang Hui (1632-1717), Li Jian (1747-1799) en Jin Nong (1687-1733).

Deze absolute meesterwerken komen bijna allemaal uit de collectie van het Guangdong

Museum in China en zijn voor het eerst in Europa te zien. De kaligrafieën die op bijna alle schilderijen prijken, zijn groten-deels vertaald en op een heel bijzondere wijze opgenomen in de tentoonstelling.

Hangrolschilderij van Li Jian

Verticaal schilderij van Armando

Chinese invloeden in de kunst van Armando

Vertrouwd onderdeel van MOA's tentoonstellingen is het werk van Armando, dat altijd wordt getoond in relatie tot de overige stukken. Armando's kijk op het landschap toont veel over-eenkomsten met de Chinese tra-ditionele kunst. Hij is een van de weinige Europese kunstenaars, die naast horizontale ook verticale landschappen schildert. Deze zijn vergelijkbaar met de Chinese hangrolschilderijen. Ook is de nietigheid van de mens een belangrijk thema in zijn werk, net zoals bij de Chinese

Op de bovenverdieping is het documentatie en kenniscentrum van het museum toegankelijk

kunstenaars. 'Made in China' toont twaalf werken van Armando, variërend van landschappen tot bijzondere tekeningen met Oost-Indische inkt.

De bij deze unieke tentoonstelling behorende catalogus is te koop in de museumwinkel voor € 15,00. De tentoonstelling is te zien tot en met 18 maart 2018.

Museum Oud Amelisweerd is gevestigd aan de Koningslaan 9, 3981 HD Bunnik, Tel 030-8905460. Voor openingstijden, entreprijzen en rondleidingen, zie de website: <http://www.moa.nl/nl/VisitorInfo>.

Column Wij zijn 'gerepat'

Je hoort regelmatig praten over "wij zijn gerepat". Dat zijn dan luitjes die enige tijd in een ander land hebben gewoond en gewerkt en dan weer terugkeren naar het land waar ze zijn geboren en opgegroeid.

Gerepat wil eigenlijk voluit zeggen "gerepatrieerd". En dat betekent letterlijk de terugkeer in Patria, naar het vaderland Nederland. Voor de Indische Nederlanders was het echter een andere situatie. Voor de meesten was Nederland weliswaar officieel hun vaderland maar de meesten waren daar nog nooit geweest. Waren er niet geboren en zijn er niet opgegroeid. Dat vaderland kenden ze alleen uit verhalen, plaatjes en boeken, maar vooral door het onderwijs op school met de daarbij behorende schoolplaten.

In de jaren na de tweede wereldoorlog werd de repatriëring van ruim 279.000 personen vanuit Nederlands-Indië veroorzaakt door verlies van werk, een vijandige sfeer en de slechter wordende economische omstandigheden. Deze groep van zogenaamde repatrianten bestond zowel uit blanke Nederlanders (totoks) als

mensen van gemengde afkomst of Indo's. Die terugkeer of vertrek naar Patria is niet iets wat de mensen zomaar is overkomen, maar.....een groot deel van de Indo's wilde eigenlijk niet gaan. Zij hadden de overtuiging in Indonesië gewoon thuis te horen. Maar helaas werd het hen erg moeilijk gemaakt en de onzekerheden waren te groot. Velen moesten daarom afscheid nemen van vrienden, burens en zelfs achterblijvende familie. Het uitroepen van de Republiek Indonesia en de snelle desintegratie van de Nederlandse aanwezigheid kwam erg abrupt en snel.

Na de oorlog was de Europese gemeenschap verrast door de houding van de Indonesiërs en Soekarno wordt wel als een kwade geest bestempeld omdat hij een eind maakte aan hun zekerheden,

leidend tot een vernederend en pijnlijk vertrek naar Nederland.

De lieden die in 1949 en 1950 hadden geopteerd voor de Indonesische nationaliteit, maar er later spijt van kregen wilden alsnog het Nederlandschap. Zij konden op dat moment alleen maar rekenen op een onwelwillende Nederlandse overheid. Die zagen de bui al hangen met een massale toeloop naar Nederland dat toch al een woningtekort had en nog druk bezig was met de eigen wederopbouw door onder andere een sober economisch beleid.

Toen het echter duidelijk werd dat men deze landgenoten niet in de steek kon laten werd massaal het alsnog toegang krijgen tot het Nederlandschap gegund.

Na de repatriëring de inburgering of liever de assimilatie zoals men toen zei in Nederland.

De Nederlandse overheid was er op gericht de Indo's te kneden tot model-Nederlanders die afstand hadden gedaan van hun Indische eigenheid. Wat een verwaande doelstelling was dat. De achtergrond van die Nederlandse manier

van denken wordt gevormd door de overtuiging dat het behoud van hun eigenheid alleen maar zou leiden tot problemen op het werk, school en in de wijken waar men kwam te wonen. Misschien meer nog dan de perikelen rond de overtocht, was het de opvang in Nederland die menig indo als een pijnlijke en genante herinnering heeft ervaren.

In het bijzonder de financiële opvang leidde tot emotionele reacties. De leningen voor de overtocht en de inrichting van de nieuw te betrekken woning (het meubelvoorschot) werden ervaren als een weinig genereus gebaar en als een soort opvang die duidelijk met tegenzin gepaard ging. De gastvrijheid was ver te zoeken.

Eén van de mensen die dit alles aan den lijve heeft ondervonden, Paul Ferdinand Abels, omschreef een en ander als volgt:

"Het begin van ons bestaan in Nederland na onze repatriëring was niet bepaald om over naar huis te schrijven. Eerst in de contractpensions, waar je bijna straatarm begon, en in den beginne 4 gulden per week kreeg van DMZ (Dienst Maatschappelijke Zorg) om je vervoerskosten te kunnen betalen en postzegels te kopen voor het frankeren van brieven bij het solliciteren naar werk. Had je werk, dan werd je daar ook niet veel wijzer van omdat je het grootste deel van je inkomen moest afdragen aan DMZ om de gemaakte pensiekosten (voorlopig althans) gedeeltelijk terug te betalen. Had je bovendien nog een baby, dan moest die maar eten wat de pot schafte in het contractpension en anders moest je die babyvoeding zelf kopen van het weinige geld dat je overhield."

Al met al is de repatriëring voor de meeste Indo's gevolgd door een goede inpassing in de Nederlandse samenleving. Dat is vooral te danken aan hun eigen inzet en hun kracht.

Indo's hebben net als alle Nederlanders gebouwd aan de grote naoorlogse welvaart en hebben daar volop in meegedeeld. Als eindconclusie kan ik dan ook alleen neerschrijven dat de Indische en de Molukse samenleving trots kunnen zijn op hetgeen zij hebben gepresteerd, een ieder binnen zijn eigen mogelijkheden.

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek "**Just4Kids**" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje. Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed

dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop. Misschien ook wel een..... Kortom, alle jonge

You've got talent?
tell us about it

supertalenten van ca. 6 tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders willen helpen en doe er een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikeltje van.

Stuur je reacties dan naar:
info@indisch-centrum-denhaag.nl **DOEN HOOR....!!!**

Recept

Indische spareribs

Wie houd daar nu niet van, Indisch gekruide spareribs, al of niet pittig zoals u het zelf het lekkerste vindt.

Ingrediënten:

1,5 kg. spareribs (vleeskrabbe-tjes), 3 grote witte uien, 6 tenen knoflook, 2 tl. djahé, 1 tl. ketoembar, 1 tl. djintan, 4 el. ketjap manis, 2 el. tomatenpuree, 1 of twee rode lomboks, 1 el. palmsuiker (of bruine suiker), 2 bouillonblokjes, sap van een halve limoen, beetje rasp van de schil erbij, snufje zout, 1 liter water, olie om in te bakken.

Bereiding:

Uien, knoflook en lombok(s) in uw keukenmachine fijnhakken. Wilt u het minder pittig, verwijder dan de zaadjes en zaadlijsten uit de lomboks. Fruit deze massa in een scheutje olie in een wok tot het begint te verkleuren. Doe nu de tomaten-puree, limoensap, palm-suiker, ketjap, rasp, water, de droge kruiden en de bouillon-blokjes erbij en roer goed door. Na de eerste pruttel de hittebron helemaal laag en laat 5 minuten doorwarmen. Verwarm de oven voor op 200 °C. Leg de spareribs in een oven-schaal en overgiet met de saus. Dek de schaal af met alufolie en laat in 45 minuten in de oven gaar worden. Na elke 15 minuten even het alufolie optillen om de saus wederom over het vlees te scheppen. Serveer met de saus in een sauskom erbij.

Lekker met witte rijst en met bijvoorbeeld sambal goreng boontjes.

TIP: Ongetwijfeld weet u dat papieren servetjes hierbij niet echt goed werken. Neem daarom van die wegwerp schoonmaakdoekjes en maak die vochtig met water met daarin wat citroensap. Leg deze bij iedere eter op een schotel naast het bord. Werkt prima.

Selamat makan.

Boeken, e-books/cd-dvd

Alle boeken op deze pagina zijn ook als e-book verkrijgbaar

Spoken bestaan niet – Trenke Riksten-Unsworth. (6 – 9 jr.)

Bram moet naar bed. Hij had naar een film gekeken over een spook. Het was een beetje eng. Maar spoken bestaan niet. Dat weet iedereen toch? Maar toch kan hij niet slapen. Zijn gordijn wappert heen en weer, ergens gaat opeens

een lamp aan..... er klinkt een geluid. Onzin, spoken bestaan niet. Maar wat is er dan wel? Die lamp gaat niet vanzelf aan. En dat geluid dan? Durft Bram te gaan kijken? Dit boek is speciaal voor beginnende lezers in een voor kinderen makkelijk leesbare letter. Prijs: € 14,99.

Drakenkruid – Jeroen Vreijling. (9 – 12 jr.)

Diep onder de grond in Bijlstad woont de dwerg Björn. Zijn rustige leventje wordt ruw verstoord als een draak na

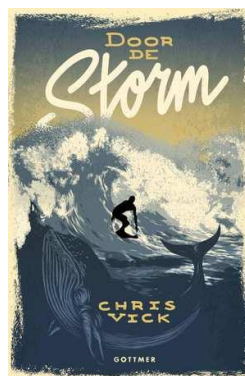
eeuwen ontwaakt en instortingen in de tunnels veroorzaakt. Björn wordt op onderzoek uitgestuurd naar de bovenwereld. Amy woont

bij haar oma en helpt mee in het kruidenwinkeltje. Als oma komt te overlijden, merkt Amy een geheimzinnig vuurkruid, dat voor het eerst in haar leven in bloei staat. Kort daarna komt ze in contact met de drasak, die overal onrust zaait. Dan komt ze achter het geheim van het vuurkruid, waar-door ze de kans krijgt om de oorlogen tussen de mensenvolken te stoppen. Maar zij is niet de enige die een oogje op het vuurkruid heeft laten vallen. Ook een dwerg heeft het ontdekt.... Prijs: € 17,95.

Door de storm – Chris Vick. (12 – 15 jr.)

Door de storm gaat over een jongen en een meisje, die door de storm hun leven op z'n kop gezet zien. Jake en Hannah lijken in niets op elkaar. Hannah is

de dochter van een steenrijke vastgoedmagnaat en Jake leeft vooral om te surfen. Als de twee elkaar op een strandfeest ontmoeten, worden ze op slag

verliefd. Wanneer Hannah de kans krijgt stage te gaan lopen bij een walvisonderzoeker op Hawaï, wil Jake haar achterna reizen. Maar het beetje geld dat hij verdient is bij hem thuis heel hard nodig. Dan breekt er een zware storm los, die alles op z'n kop zet. *Prijs: € 16,99*

De IJzerkoning – Julie Kagawa (va. 15 jr.) Mijn naam is Meghan Vhase en over minder dan 24 uur wordt ik zestien jaar. Maar van Sweet Sixteen is bij mij geen sprake. Alles in mijn leven begint op een vreemde manier uit de hand te lopen. Net als mijn broertje begin ik opeens over rare monsters te zien; in het bos bij de bushalte lijkt zich iets schuil te houden en op school staat er plotseling op haar computerscherm: "Meghan Chase, we komen je halen". Ze had nooit

gedacht dat zij te horen zou krijgen dat ze de dochter van een elfenkoning was. Dan verdwijnt haar broertje in een beangstigende bizarre wereld en moet Meghan hem gaan redden. Maar hoe gaat ze hem en haarzelf redden uit een wereld waarin alle wezens schijnen te denken dat Meghan een belangrijke rol gaat spelen in de strijd tegen het kwaad. Dan wordt ze verliefd op

een prins, die echter niets van haar wil weten. *Prijs: € 9,95 (paperback); € 17,50 (gebonden uitgave).*

Help NICC Magazine aan nieuwe abonnees
Verras uw familielid, vriend, kennis of collega met een GRATIS ABONNEMENT
info@indisch-centrum-den Haag.nl

LIKE onze facebookpagina
<https://www.facebook.com/IndischCentrumNICC/>

Links4Kids

Heel veel leuke LINKS voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Doorlink-website naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
<https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.
<http://www.indischhistorisch.nl>

Informatie over **scholles-pakketten** over het voormalige Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek
www.indischherinneringscentrum.nl

Indisch Museum, een digitaal museum over Nederlands-Indië:
<https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische start-pagina voor de jeugd**: <http://suara-barukecil.jouwpagina.nl>

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië).
http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pag_enr=1

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS

naar sites betreffende het Pakan-Baroe Spoorweg drama.
<http://pakanbaroe.my-free.website/>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater.
<http://www.koorenhuis.nl>

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
<http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
<http://www.kunstbende.nl>

Jeugd Startpagina "Open Start" <http://jeugd.openstart.nl>

Weblog "Indische Jeugd-letteren" Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Villa Zebra, landelijke jeugd-organisatie
<http://www.villazebra.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
<http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
<http://www.cjsm.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een **vrijwillige donatie** over op ons bankrekeningnummer **NL39 RABO 0129 2168 36**, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Aanvragen Backpay sluit 1 januari 2018

Laatste oproep. De uitkeringsregeling Backpay is ingesteld op 24 december 2015 door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in overeenstemming met Het Indisch Platform. Deze regeling gold aanvankelijk tot 1 januari 2017, maar is door de Staats-secretaris verlengd tot 1 januari 2018. Aanvragen voor deze regeling dienen uiterlijk op 1 januari 2018 te zijn ontvangen bij de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen (V&O) van de Sociale Verzekeringsbank. Aanvragen die daarna worden ontvangen kunnen dan niet meer in behandeling worden genomen.

Wie komen in aanmerking

De uitkeringsregeling Backpay is bedoeld als morele genoegdoening voor KNIL-militairen en ambtenaren in dienst van het Nederlands-Indisch Gouvernement die op 15 augustus 2015 nog in leven waren en geen (volledig) salaris hebben ontvangen over de oorlogsjaren.

Als rechthebbende op of na 15 augustus is komen te overlijden, kan een aanvraag door de erfgenamen worden ingediend.

Uitzonderingen

De Uitkeringsregeling Backpay voorziet in de mogelijkheid voor een toekenning op grond van een hardheidsbepaling. Deze bepaling is bijvoorbeeld toegepast op personen met werkzaamheden die volledig of voor een groot deel werden gesubsidieerd door het

Nederlands-Indisch Gouvernement
Hierbij kan gedacht worden aan onderwijzend personeel in het gesubsidieerde particulier onderwijs en aan verplegend personeel in een aantal gesubsidieerde particuliere ziekenhuizen.

De hardheidsbepaling kan niet worden toegepast op personen die voor 15 augustus 2015 zijn overleden.

Wat wordt uitgekeerd

De Backpay uitkering bestaat uit een eenmalig belastingvrij bedrag van 25.000 euro. Dit bedrag is niet van invloed op enige Nederlandse huur- of zorgtoeslag

van de voormalige ambtenaar of militair en heeft geen gevolgen voor zijn of haar WUV-, WUBO-, AOR- of WIV-rechten. De afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen heeft inmiddels meer dan 5100 personen onderzocht op een mogelijk recht op de Uitkeringsregeling Backpay. Tot en met juli 2017 is de Backpay-regeling 577 keer toegekend. 137 van die personen wonen in het Buitenland.

Aanvraag indienen

Een informatiefolder, aanvraag-formulier en informatie over het Backpay-beleid zijn beschikbaar op de website: www.svb.nl/wvo, of kunnen worden aangevraagd bij de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen van de Sociale Verzekeringsbank, Postbus 9575, 2300RB Leiden. Tel 071-5356888, of via e-mail: info.wvo@svb.nl.

10 jaar Indisch Herinneringscentrum

Een verslag van Elmi

Acting gastheer en speaker Ricci Scheldwacht

Het tweede lustrum is een feit en dat werd gisteren, 11 november, gevierd op de nieuwe locatie van het IHC in Den Haag. Zo'n 170 genodigden, waaronder de burgemeester van Den Haag Pauline Krikke. Het 'toeval' wil, dat zij ook bij de opening van het IHC in Arnhem was, toen als burgemeester van Arnhem!

Voorzitter Jan-Willem Kelder

Na de ontvangst met koffie/thee en spekkekoek werd het programma in- en begeleid door host Ricci Scheldwacht. Als eerste spreker kwam de voorzitter van het IHC, Jan-Willem Kelder, aan het woord. Vervolgens de boekpresentatie van *Nooit meer thuis*, dit boek is bedoeld voor kinderen vanaf ongeveer 10 jaar en geschreven in opdracht van het IHC door Martine Letterie. Het boek gaat over een meisje dat, met haar familie, noodgedwongen uit Indië vertrekt.

Burgemeester Mevrouw Pauline Krikke van Den Haag

De personen die model stonden voor de hoofdpersonen van het boek, de dames McKenzie, waren in de zaal aanwezig. Zij kregen respectievelijk het 2e en 3e exemplaar. Het 1e exemplaar werd uitgereikt aan de burgemeester van Den Haag.

Een onderonsje tijdens de pauze

Het programma vervolgde met het thema IHC in Woord en Beeld met een introductie van Remco Raben, daarna vertelde Robin Block over zijn reis naar Indonesië om, samen met zijn vader, aan de

Drie generaties Drabe

hand van een foto op zoek te gaan naar de familie die op de foto staat. En tenslotte gaven Suzanne Rastovac en Ardjuna Candotti een kleine (beeld)presentatie van 10 jaar IHC.

Voordat de pauze inging, kregen we een muzikaal optreden van 3 generaties Drabe. Louis Drabe met zoon en kleinzoon.

Adieu Indië

Na de pauze kregen we de voorstelling *Adieu Indië* van 'Het Portret Spreekt'. *Adieu Indië* is een historisch spel in scènes en liedjes van historicus en toneelschrijver Philip Walkate. Het gaat over Nederlands Indië in de periode van 1860 tot 1949. Van Max Havelaar tot Indonesia Merdeka.

En tenslotte was er een borrel, een Indisch Buffet en livemuziek van een gelegenheidsband met Eddy Chatelin, Lode Simons, Louis Drabe en Richard Portier.

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 8 december 2017

T/m november 2017: The Great Liao. Een vergeten dynastie uit Binnen-Mongolië 907 – 1125 AD. Deze unieke tentoonstelling vertelt het verhaal van een nomadisch volk dat in de 10^e en 11^e eeuw een groot en

machtig rijk had opgebouwd in Mongolië, dat toen het zuiden van Rusland en het noorden van China omvatte. Voor het eerst komen ruim honderd schitterende voorwerpen zoals aardewerk, serviesgoed en sieraden naar Assen. Eerder waren ze te zien in Keulen, Zürich en New York. Echter de laatste tien jaar zijn de artefacten niet meer op reis geweest. Het hoogtepunt van de expositie is wel het gouden dodenmasker van prinses Chen, die in 1018 op jonge leeftijd overleed. Locatie: **Drents Museum**, Brink 1, 9401 HS Assen. Openingstijden: di. t/m zo. 11.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 13,00, CJP € 8,00, groepen vanaf 10 personen € 10,00 per persoon. Kinderen en jeugd tot 18 jaar gratis. Museumkaart en Defensiekaart gratis.

T/m 21 januari 2018: Twee eeuwen bewogen Indonesische geschiedenis. De tentoonstelling "Power & Other Things" verkent de laatste twee woelige eeuwen van de Indonesische geschiedenis. Hierbij komen ook thema's aan bod als islamisering, racisme, de rol van de vrouw, enz. De tentoonstelling verwijst naar een zin uit de onaf-

hankeelheidsverklaring, waarin geëist wordt dat "de kwesties rond de overdracht van de macht gewetensvol en zo snel mogelijk moeten worden behandeld". Het is opgebouwd rond de werken van 21 Indonesische en Westerse kunstenaars. Daarbij is de invloed van 450 jaar Nederlandse kolonisatie alom aanwezig. Curator Charles Esche zegt hierover: "Toch probeert de expositie in het reine te komen met het koloniale verleden. De politieke instelling loopt als een rode draad door de werken heen, die heen en weer springt in tijd en ruimte en onderlinge verbanden legt. Power & Other Things biedt een soms duizelingwekkend beeld van de enorme diversiteit van de Indone-

sische archipel en toont aan hoezeer de gebeurtenissen uit heden en verleden sterk met elkaar verweven zijn. De locatie: **Kunstcentrum Bozar** (Paleis voor Schone Kunsten), Ravesteinstraat 23, 1000 Brussel, België. Voor bezoekersinformatie, zie de website: www.bozar.be/nl.

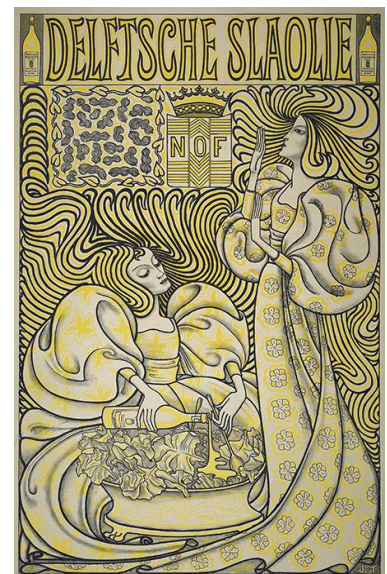
T/m 4 februari 2018: Anton Heyboer.

In deze tentoonstelling ligt de focus op de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, de periode dat hij internationaal doorbrak. Met deze expositie wil het Haagse Gemeentemuseum eerherstel vragen voor deze excentrieke kunstenaar. Veel werk van de in voormalig Nederlands Indië geboren Anton Heyboer werd in die tijd gekocht

door het beroemde Museum of Modern Arts in New York. Ook het Gemeentemuseum heeft van heinde en verre werken van Heyboer laten komen om deze tentoonstelling zo compleet mogelijk te maken. De locatie is: **Gemeentemuseum**, Stadhouderslaan 42, 2517 HV Den Haag. Zie voor entreprijzen en openingstijden de website van het museum <https://www.gemeentemuseum.nl>

T/m 3 juni 2018: Jan Toorop en het animisme. Deze tentoonstelling richt zich vrijwel volledig op de afkomst van de kunstenaar.

Hij groeide op in de natuur, het ruige oerwoud en voelde zich één met de Javaanse natuur en met de cultuur. De tentoonstelling is tot stand gekomen dankzij het feit dat vele particulieren en instellingen Toorop's werk in bruikleen

hebben gegeven, mede dankzij de inspanningen van de bekende Frans Leidelmeijer. De locatie is: **Musee Lalique**, Gasthuisstraat 1, Doesburg. Zie voor entreprijzen, openingstijden en andere info: <http://www.musee-lalique.nl>.

19 november 2017: Muziek Café Ede. Alweer voor de laatste keer dit jaar. Daarom is er een special guest, nl. Danny Everett. Hij zal zijn muzikale talent wederom aan het publiek laten horen, samen met de allround band Free Line. Natuurlijk kan er ook weer volop gedanst worden.

Het thema is dit keer: "Back to the Sixties". De Indische keuken is zoals altijd present met tal van heerlijke snacks. Locatie: **Grand Café Restaurant Buitenzorg**, Amsterdamseseweg 19, 6712 GG Ede. Tijden: aanvang 15.00 uur (zaal open om 14.00 uur). Toegang: € 8,00 pp. Nadere info: www.buitenzorg.nl.

25 november 2017: Ajo Dansa Senang 15 jaar. Al 15 jaar lang organiseren Jolenta en Guido Saalberg met succes de dansavonden van Ajo Dansa in De Bilt. Dit willen ze vieren met alle trouwe bezoekers en zij die dat nog niet zijn, maar wel willen worden. Er kan gedanst worden op de muziek van Hotnews, Edu Schalk, Ais Lawalata en Diana Monoarfa. Als klap op de vuurpijl ook een optreden van de enthousiaste band "The Rocking Players". Vanzelfsprekend is de Indische

keuken aanwezig. Locatie: **H.F. Witte Centrum**, H. Dunantplein 4, 3731 CL De Bilt. Tijden: 17.00 tot 01.00 uur. Toegang: € 13,50 bij reserveren vooraf en € 15,00 aan de zaal. Reserveren kaarten: Jolenta en Guido, 035 6858262 of e-mail: info@ajodansasenang.nl. Info: www.ajodansasenang.nl.

26 november 2017: Benefietconcert Ernst Jansz. Dierenpark Taman Indonesia organiseert samen met Stichting Tileng een benefietconcert waarvan de opbrengst ten goede zal komen aan de opbouw en ontwikkeling van een aantal dorpen op Java in Indonesië. Ernst Jansz (Doe Maar) zal hiertoe zijn mooiste liedjes en met zijn band een deel van zijn nieuwe theaterstuk "De Neerkant" laten horen. Ook de Indische singer/songwriter Wouter Muller is van de partij. De locatie: **Dierenpark Taman Indonesia**, Kallenkote 53, 8345HE Kallenkote (Steenwijk). Aanvang: 15.00 uur tot 18.00 uur, waarna om 18.30 uur iedereen kan aanschuiven voor een heerlijk Indisch Buffet. Vooraf reserveren is dringend gewenst via het e-mailadres: reserveringen@taman-indonesia.nl

o.v.v. aantal personen + namen en of u gebruik wil maken van het Buffet. Toegang: concert + buffet € 35,00. Concert zonder buffet: € 20,00. Dit zijn voorverkoop-prijzen. Aan de kassa kost een concertkaartje € 25,00. Alle prijzen zijn inclusief bezoek aan het dierenpark (open vanaf 12.00 uur) Buffet uitsluitend via vooraf reserveren. Uw reservering is pas definitief als het totaalbedrag is gestort op rekening: NL84 RABO 0130982687 t.n.v Stichting Taman Indonesia. Wees er snel bij, want vol = vol. Alle inlichtingen via: www.taman-indonesia.nl.

10 december 2017: 'Christmas Pasar'. Een gezellige kleine pasar met leuke kramen, intieme terrassen en natuurlijk een podium waar van alles gebeurt. Zoals optredens van de allround band Blue Velvet, Buddy Mitchell en dans-entertainers Dancing Wolfs.

Daarnaast komen er nog enkele gastoptredens. Natuurlijk zijn er weer de nodige eetstands, waar u uw hart kunt ophalen aan een veelheid van Indische snacks en gerechten. De locatie is: het **Sociaal Cultureel Centrum De Helftheuvel**. Helft-heuvelpassage 115, 5224 Ac Den Bosch. Aanvang om 13.00 uur (muziek start om 14.00 uur) en het einde is om 19.00 uur. Toegang: € 7,50 (65+ € 6,00) en kinderen tot 12 jaar gratis. Nadere inlichtingen vindt u op: www.sccdehelftheuvel.nl.

Pasar Kalender 2017

(update: 1 november 2017)

Januari

14, 15: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>.
26, 27, 28: Breda <http://www.winkelcentrumhogevocht.nl>

Februari

18 t/m 26: Amsterdam www.woutnijlandevenementen.nl

Maart

4, 5: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
10, 11, 12: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>.
19: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl.
24, 25, 26: Arnhem www.stellarevents.nl.
31: Apeldoorn www.pasarfestival.nl.

April

1, 2: Apeldoorn www.pasarfestival.nl.
15, 16, 17: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>.
21, 22, 23: Nieuwegein www.stichtingstellar.nl
28, 29, 30: Brussel – BE <http://www.istimewa-events.nl>.
30: Zutphen www.pasaroostwest.nl

Mei

1: Brussel – BE <http://www.istimewa-events.nl>.
5, 6, 7: Hasselt – BE <http://www.istimewa-events.nl>.
6, 7: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
5, 6, 7: Geleen www.pasarfestival.nl.
20, 21: Landgoed Nienoord (Leek) www.stichtingstellar.nl
25 t/m 28: Antwerpen – BE <http://www.istimewa-events.nl>.
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 5: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl
3, 4, 5: Den Helder www.stichtingstellar.nl
9, 10, 11: Purmerend <http://www.istimewa-events.nl>.
16, 17, 18: Goes <http://www.istimewa-events.nl>.
17: Wageningen <http://www.zinzia.nl>.
17, 18: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
23, 24, 25: Leeuwarden www.stichtingstellar.nl
30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>.

Juli

1, 2: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>.
7, 8, 9: Eindhoven www.stichtingstellar.nl
9: Breda www.raffyzorg.nl
8, 9: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl
22, 23: Emmeloord <http://www.istimewa-events.nl>.
28, 29, 30: Oostende – BE <http://www.istimewa-events.nl>.

Augustus

13 t/m 16: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>.
17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
18, 19, 20: Tilburg www.stichtingstellar.nl
26, 27: Almere www.indischefeestavond.nl

September

8, 9, 10: Assen www.pasarfestival.nl.
15, 16, 17: Middelburg www.stichtingstellar.nl
16, 17: Kallenkote www.taman-indonesia.nl
17: Utrecht www.vrijooosttimor.nl
29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl
30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>.

Oktober

1: Enschede www.pasarfestival.nl.
6, 7: Amersfoort www.emiclaer.nl.
12 t/m 15: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>.
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl. **AFGELAST**
28, 29: Leek www.stichtingstellar.nl

November

11, 12: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl

December

10: Den Bosch www.sccdehelftheuvel.nl.
23 dec. t/m 7 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>.

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of aan-/afmelding? Mail het ons.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst? # info@indisch-centrum-denhaag.nl
ook kleine particuliere en verenigings pasars welkom (ter beoordeling door de redactie)

1ct

MEER DAN 40 NIEUW
LANDEN

1ct naar **vaste lijn** /min

[▶ Meer informatie](#)

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Ron Kraft

Henk Harcksen

Fotoredactie: Han Dehne

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Albert van Prehn (Muziek, column)

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Versijning: de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2017 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN
BORCA ONLINE

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

	N A A M	e – M A I L A D R E S
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag